

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 426666 - PREZIOA 7 PEZETA

Marta Larrañaga Azaldeg

Hamalau urteko artista euskalduna

Martaren begiak ikusi eta gero izan daiteke pintore, poeta edo zoro. Norbaitek azken ikutua eman berria diela baitirudi. Itsas ertzean jaioa izaki neskatala, Donostiako Kontxaren erdi erdian hain zuzen.

Gipuzkoako emakume margolarien lanak urtero biltzen dituen agerketa berezian, aurten ere Marta Larrañaga Azaldegik gaztetxoentzat izaten dan saria irabazi du. Lehen ere, bi aldiz, ur hauetan ibilia dugu. Berak ez daki oraindik sena zer dan baina bere maixu eta epaileek igarri diote. Sari horrengatik eta euskalduna dalako joan gera Martarekin hitzegitera Santo Tomas Lizeora. Jolasaldi batean etorri zaigu hamaiketako eskuan duelarik, saltoka, hamalau urteko gaztetxo hau.

—Egunon, Marta. Zorionak. Nahi al zenuke zure lanez hitzegitea?

—Bueno. (Hitz gutxitan erantzungo digula bistan da).

—Pozik al zaude zure azkeneko sari honekin?

—Noski. Urte guztian pintatzen ari eta gero, asko poztutzen zaitu horrelako sari batek eta, aurrera jarraitzeko gogoia ere ematen du.

—Ez da hau zure lehenbiziko saria...

—Ez. San Telmon egiten dan sariketa hontan, hamabost urtez beheko margolarien artean, beste bitan ere saritua izan naiz.

—Zuk zergatik eta zertarako pintatzen dezu?

—Gustoko lana dudalako. Barruan daramadan zerbait adierazteko. Nere izaerak eskatzen dit.

—Noiztik? Betidanik?

—Koloareak nahastea txikitandik maite izan nuen. Gero hasi nintzan gauzak marrazten. Pintatzen berri, ikastera joaten hasi nintzanetik.

—Ikastera joan, esan dezu. Nora joaten zera ikastera?

—Nere ikaslea Julian Ugarte da; bere akademiara zazpi edo zortzi urte betez geroztik joaten naiz, astean hiru aldiz.

—Zure lan horretan noiz izaten dezu pozik haundiena?

—Pintura berri bat egiten hasten ari naizenean.

—Zein kolore dituzu maiteen?

—Gorriak.

—Eta orain bi urte? Karakoil hura egin zenue-nean?

—Orduan berdeak.

—Eta norbaitek ez gehiago pintatzeko aginduko balizu?

—Ez didate hori aginduko.

—Zergatik?

—“Hobby” bat dalako hori nerretzat eta, arlo horretan, bakoitzak nahi duana egin behar du.

—“Hobby” bakarrik al da zuretzat pintatzea?

—Ez. Gehiago da.

—Orduan, hazitzen zeranean pintatzea izango da zure ofizioa...

—Oso zailla iruditzen zait hortik diru asko ateratzea.

—Eta zer zenuke nahiago: beste lanen batekin diru asko irabazi ala pintatuz diru gutxiagokin bizi?

—Pintatuz bizi. “Bellas Artes” dalakoa ikasiko nuke pozik.

MARTA LARRAÑAGA

«ARRANTZALEAK»

NON ZER

- JOANDAKO ADISKIDEAK
Bujanda 3 garrenean
- ISRAELGO ESTADUAREN SORRERA
Elustondo 5 garrenean
- ESKUIN ALDERA ETA EZKER
ALDERA (I)
Azurmendi 6 garrenean
- ZINE
Azkune 7 garrenean
- ELIZA HAUNDIAREN GOI-MAILAN
Mujika 11 garrenean

—Museo eta erakusketa asko ikusi al duzu?

—San Telmo eta, erakusketa asko gainera. Baina oso pozik joango nintzake Londres, Paris eta Madridetako museoeak ikustera.

—Zein margolari gustatzen zaizu gehiena?

—Arteta eta Picasso.

—Sari baterako deia egiten danean zerbait berezirik egiten hasten al zera?

—Ez. Nik urte osoan egin ditudan lanetatik onenak aukeratzen dira.

—Nork aukeratzen ditu?

—Orain arte maixuak, baiña aurten, nik bakarririk aukeratu ditut.

—Zer pinturaz irabazi dezu saria?

—“Arrantzaleak” izenekoak. Akademian egin nuen.

—Nongo arrantzaleak ezagutzen dituzu, bada?

—Ezagutu, gutxi. Ikusi, Ondarrabian ikusten ditut udan.

—Zure arrantzale hauek ba al dute Ondarrabiko antzik?

—Nere ustez bai. Baiña hangoak beti urdinez jantziak ibiltzen dira eta nik “niki” gorritz pintatu nituen hala gustatzen zitzaidalako.

—Nola pintatzen dituzu gauzak, diran bezala ala...

—Nik kanpoan ikusten dudana eta barruan daramadana nahasturik pintatzen ditut. Txikia nintzalarik ikusten nuana egiten nuan, baina orain ez ditut gauzak diran bezala pintatzen, nere erara baizik.

—Zer egiten duzu gustorago, ikasi ala pintatu?

—Pintatu. Baina, bizitzarako ikasi egin behar da ere ikusten det.

—Zintzo ibiltzen al zerate pintura-akademian?

—Bai. Han maixuak ez du errita egin beharrik. Batzutan, gogo haundiz geranean, jo-ta-ke pintatzen aritzen gera. Eta beste batzutan, inspiraziorik gabe gaudenean, egoten ere uzten digu.

—Akademia hortako beste norbaitek irabazi al du saririk?

—Bai. Beste bik ere bai.

—Jai haundia izango zenuen orduan...

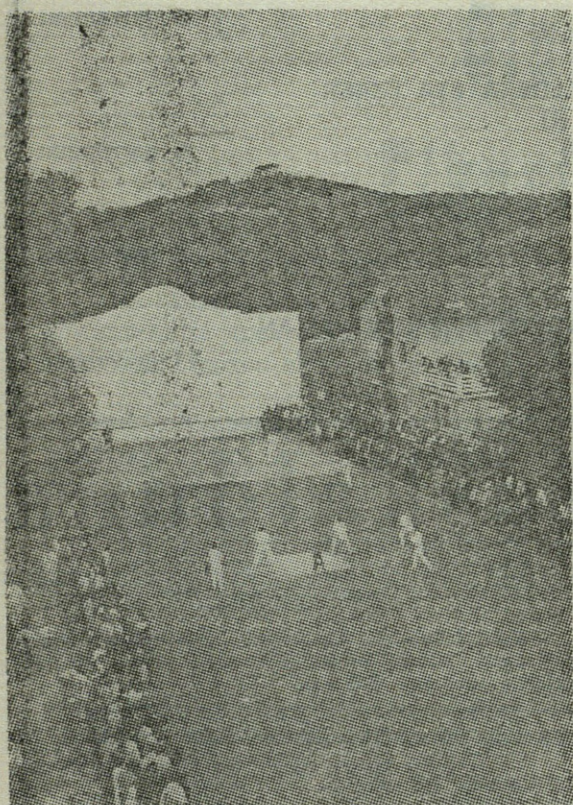
—Bai. Ikasle guztiok ospatu genuen. Ederki igaro genuen. Oso festa ederra.

—oOo—

la aspertu degu Marta. Jolasaldia behintzat, jan diogu galde eta galde. Berak oraindik hasteko dauka hamaiketako. Jakin behar gero zer gauza esan beharrik ote dituen, klase denboran etorri ez geraldako... Lotsaturik utzi degu, ZERUKO ARGIA agertuko degula esanez. Baina horrelako neskataak ez ote du merezi gure lehenengo orrialdea? Zorionak Martari bai eta artista honi laguntzen eta aurrera ateratzen saiatzen diren guraso eta maixuei ere.

RRIALDE

GURE LEIHATILATIK

Zubietako plazan errebotean

AGIRREZABALA-TAPIA

Tolosan ginen Urriaren 28an, Bedaioko Agirrezabala eta Asteasuko Tapia ikusi nahi genituen.

Iritxi ginenean ez ote zen korrika apusturik izango iruditu zitzaigun. Inortxo ere ez zegoen sarrarak artzen. Eta ordua gainean zen.

Baina ordua jo aurretik asi ziren banaka batzuk azaltzen. Guztira ere lau katu ginen korrikalariak ikusten. Betiko batzuk eta Bedaiorren eta Asteasuarren lagun batzuk. Besterik ez.

Izan ere eguraldi zoragarria zen kale zuloan geratzeko. Jendeak mendiruntz jo zuen. Ehizera, perretxikutara, gaztainetara, birrikak garbitzera...

Apustu gexa izan zen.

Dirua berehalaxe jarri zen «Bedaioren» alde.

Larogei jirabira eman behar zizkieten Tolosako zezenplazari. Zortzi kilometro egin behar zituzten.

Erdi lanetarako jarri zitzaion orpoz orpo Asteasuarren Bedaiorren. Ala jarraitu zuten azkeneko bi buelta arte. 78garren jirabiran aurea artu zion Tapiari.

Erdi aldera «ezet» ogeita zortzi minutuan egin «otsegiten» zuten.

Alere jendeak uste baino lehenago bukatu zituzten biek ere beren lanak.

Agirrezabalak:

1. 9,06
2. 6,26
3. 9,51
4. 13,14
5. 16,49
6. 20,21
7. 23,55
8. 27,20

Tapiak:

1. 3,07
2. 6,29
3. 9,55
4. 13,25
5. 16,59
6. 20,31
7. 24,05
8. 27,29

ERREBOTE

Ez da Ego Euskal Errian ain joko ezaguna. Izan zuen garai batean emen bere arrakasta, baina gaur iltzeaz dago gure artean. Askoz ere biziago Ipar Euskal Errian dago.

Gipuzkoan, Billabonan eta Usurbilgo Zubietan jokatzen da oraindik.

Urtero jokatu ohi dute Euskal Erri osoko txapelketa.

Aurten Usurbilgo Zubietan jokatu da.

Hendaia eta Donibane Lohitzunek jokatu zuten nor txapeldun.

Bost bosten aurka jokatu ohi da.

Asieran Donibane joan zen aurretik. Baina gerora beti atzetik ibili zen.

Hendaiarrek geratu ziren txapeldun.

Hendaiak 13, Donobane Lohitzun 6 geratu ziren.

Jendea ikaragarri zen Urriaren 28an Zubietako plazan erroboate jokoa ikusten.

Berriro berpiztu beharreko euskal kirola dugula uste dut «errebotea».

1930garrenean oraindik amabi talde baziren Ipar Euskal Errian. Ibarren, Usurbilen, Aginagan, Asteasun, Ordizian, Zubietan, Elizondon, Irunen, Andoainen, Billabonan eta abarren jokatzen zen.

IRUNTIXIBERRI

Iruntxiberri korrikalariak marka on bat jarri nahi luke. Zarauztik Aiara autobidez. Amabi kilometroko tarte dago bi errien artean.

Korrikalari asko izan da bide berdina egin duena lehen ere. Baina Zarauzko Manuel Esnal «Errotaxar» deritzanaren marka bakarrik ezagutzen dugu. Aizarnazabalgo «Sarasola»ren aurka jokatu zuen.

Irabazle «Errotaxar» geratu zen. Bere lana 42 minututan amaitu omen zuen.

Beste bat ere izan zen oraindik jendea ahaztu gabea. Europako txapeldun Denis-i jokatu zion Zarauzko Etxenagusia, «Arbeztain Txikiak».

Bero ikaragarria eta iritxi baino lehen lehertu zen. Andik egun batzutura il zen.

Izan dira lehen ere korrikalari onak, baina marka on bat jarri gabe joan zaizkigu.

Iruntxiberriko marka on bat utzi nahi luke gerorako.

Ez da makala gizon koxkor au eta ondorengoei nahiko lanak emango dizkien marka utziko duela uste dugu.

IDIDEMA

Dema bat zeukaten egin azaroaren 25ean jokatzeokotan Errezilgo Joxe Etxenagusia eta Asteasuko Lazaro Goenagak.

Aurreratzea erabaki dute. Azaroaren amaieran, San Martin egunez, jokatu dute azaroaren 25erako izendatua zeukaten jokoa.

Azkoitiako probalekuan jokatu dute arratsaldeko lauretan.

Idibakarrek jokoa da.

Idi bakoitzak nahi duen itzaiaren laguntza ar dezake.

Bosna mila duro jokatzen dituzte.

«Sanders» izeneko arriarekin borrokatuko dira. Pixu libreko jokoa da.

Baba puska bat janik joango beharko dute arri oni eldu nahi dioten idiek.

ARRANTZALEEN EGUNA

Urtero ospatu ohi da Getarian arrantzaleen eguna. Aundikiro gainera. Aurten azaroaren lauen jaituko dute. Behin ere baino aundikiroago nahi dute egin.

Ondo dago onelako egunak jartzea. Beharrezkoa du erriak solasa.

Baina ez ditugu gure indar guztiak or bota behar.

Aurretik giroa sortu behar da. Erriari parte arrazi behar zaio. Erria esnatzeko bideak ipini behar dira.

Getariarrek ez dute arrantzaleen eguna aundikiro ospatuz bakarrik geratu nahi. Aldez aurretik itzaldi batzuk jarri dituzte erriarentzat.

Aurrera getariarrok!

SAN MARTINAK

Euskal Errian jaioa dirudi San Martinek. Asko dira onen omenez eraikitako elizak. Eta ez gutxiago onen izenez bataiatutako euskaldunak.

Errezil, Ataun, Arama, Aiako Urdeneta, Amasa, Zumarragako Aginaga, Alkiza, non ez dute ospatuko San Martin eguna.

Errenta-dirua nagusiei eramateko eguna da gainera.

Oraingo itxuran eguraldi onaren ondarea utziko dio Urriak Azaroari. «Omisanuak» muxintzen ez badira, ez da makala izango aurtengo San Martinetako udalditxo.

Porta dakigula ondo aurten ere San Martin Udazkeneko festa ondarrak ondo igaro ditzagun.

BIZKAIKO BERTSOLARI TXAPELKETA

Bi euskal ekintza bikain burutuko dira Bizkaian Azaroan. Bata Durangon, bestea Lekeition.

Durangon urtero bezala azaroaren 1,3 eta 4ean Euskal liburu eta disko azoka izango da. Ontaz berri zehatzak eman dizkigute Amatiñok eta L.A. Aranberrik Zeruko Argiako aurreko bi aletan.

Bestea Lekeition izango da. Azaroaren 11ean ain zuzen ere. Euskaltzaindiak bere ileroko biltzarra ospatuko du. Eusebio Maria Azkue zenaren oroitzapenetan eratua dago. Ontaz ere Amatiñok emango dizkizu berri zehatzagoak.

Guk auxa bakarrik esan nahi genieke sail ontako irakurleei: BIZKAIKO BERTSOLARI TXAPELKETA bat izango dela egun oietan.

Azaroaren 1ean izango da Lehenengo saioa. Goizean Astarloa antzokian, eguerdiko 12tan. Arratsalde, 5etan, Santa Mariako Arkupetan. Durangon, beraz.

Azken saioa Lekeition Eusebio Maria Azkue zenaren oroitzapenetan.

Betorkigu Bizkaian ere berpiztea, isilaldia- ren ondoan!

BESTE JOKO BAT

Arrigarria gainera. Azaroaren 4ean jokatu- ko da. Urumeako ibaia arrika pasa baietz eta ezetz jokatu dute. Kulsaleko zubiondoan neur- tu behar dituzte beren indarrak eguerdiko amaia- k aldean.

Bakoitzak bere abildadeak azaltzen ditu. Be- soaren ziztua neurtu nahi dute auek. Ez dakit batetik besteraino arririk iritxiko den. Ez al gaitu arri galduren batek begian joko behintzat.

MUTIOZABAL

bazkari onaren zanpagarria
eta txarraren estalgarria

LA CASA
DEL CAFE

Juan Irujo

San Marcial, 19 - Urrut. 413801
Donostia

DENAK ETA BAKOITZAK

"Herriaren mogimenduaz baliatzea eta herriak berak iraultza egitea ez da berdin, bistan da. Eta herriaren izenean mintzatzea ere ez da aski herriaren pentsamendua ongi agertzeko, baita-pait aurretiaz herri hori mututu-arazi denean. Kasu hauetan, gehienez ere, herriaren alde, herriarentzako egin liteke iraultza, baina ez du herriak egiten, ez da herriarena". (Ikus IRAULTZAZ Torrealdai, 213 or.).

Iraultza ez dela gutxi batzuren zeregina denena baizik, esan ohi da gaur. Autogestioan dagoela, alegia. Hau garbi ikusi zen Frantziako azken auteskundeetan. Hango ezkerak jendea bereganatzeko janaritzat autogestioa eskaintzen zuen.

Bi pentsamoldetan zatiturik dago mundua. Biek ere jauntxokeriazko jokabideetan oinarritzen dute gizartearen aurrerapena. Kapitalismoak teknokrazia dauka salbatzailezat. Komunismoak, berriaz, Alderdiaren zuzendaritza.

Esate baterako lantegian lanean ari diren langileek ez dute ez batean ez bestean aginpiderik. Komunismoaren moldetan Alderdiak dauka aginpidea. Kapitalismoaren moldetan kapital edo dirutza aundiak.

Yugoslavia dugu oraingoz hontan eredu. Hemen bakarrik bait daude autogestio bidez lantegiak. Baina langileek gero eta nabarmenago eskatzen dute eskubide hau beste erresumatan ere.

Ez da, ordea, langile mailan bakarrik eskatzen gaurregun. Gizonak bizi behar duen erakunde guztietan eskatzen da. Gizartegintza osoan eskatzen da. Politika mailan, ekonomia arloan, kultura sailean, Elizaren barruan, eskola eta ikastetxe guztietan. Gizarteko landa guztietan eskatzen da.

Gizona, beti zerbaiten utsunea nabari duen aberea da. Agintean dagoena bakarrik dago aserik. Horrek ez du nahi aldaketarik. Gehienek beti zerbait gehiago nahi dute. Gizona berez da aurrerakoi. Baina jartzen zaizkion elburuek ito egiten diote aurrekoitasun hori. Etxe lasalago, ederrago eta aundiagoaren ametsa, berebil berri eta obearen irrikia, sukaldeko tresneria erosagoaren egarria eta abar dira gaurko gizarteak gizonari begien aurrean jartzen dizkion elburuak.

Zurrumbilo hortan sarturik dagoen gizona —gehienok gaude sarturik—, ez da oharitzen nondik nora jo behar duen denok eta bakoitzak parte artu behar dugun gizarte hori antolatzerakoan.

Nor ziren 1968garrengo maiatzean borrokatu zirenak? Gero eta gauza gehiago eta obeak eskuratu behar diren zurrumbilatik at zeudenak, noski. Ikasleak eta irakasleak. Konsumozko zoro- etxe herren atarian daudenak. Hoiek dute gizarte aberats baten bizkarretik bizi diranez gero, pentsatzeko eta aztertzeke beta.

Gizona gaurko gizartearen loturetatik askatu beharra zegoela ikusi zuten. Hori iritzeko gizon bakoitzak artu behar du parte antolamendu hortan.

"Lehen aipaturiko dualismoa desegin nahi bada, herriak egin behar du iraultza. Horregatik uste da iraultzak, parte-hartzea, kreatzailetasuna, libertadea... gerorako promesa bezala uztea ez dela jokabide garbia. Seinale txarra. Gero eta gehiago iraultza, eguneroko praxia dela medio, epaituko da. Eramaten diren konpezioetan bakarrik ez baino elaboratzeko prozesotan ere iraultzaile izan beharra dago. Horregatik presentatzen da autogestioa, hain zuzen, iraultzaren eredu eta bide bezala". (Iraultzak - 213-garrenean).

Eta Zeruko Argiaren 554garrengo alean haxe dio: "Autogestioa, zentralismoaren antidotoa duzu, bulegokrazia, mandarinato eta jauntxokeria guzien aurkakoa. Autogestioak pertsona eta taldea egin nahi ditu erabakigune. Autogestioa demokrazia direktorearen egiaztatzea da. Askatasunak oro salba dezakeen sozialismoa, autogestiozko sozialismoa da, nere ustez".

Baina askatasuna, nork bere burua odolgorrituz sasi tartean aurkitu daitekeen lorea da. Ez da inori ahora edo eskura eskaintzen zaion lorea. Askatasuna ez da musu-truk artzen.

Lantegian aske izateko parte artu nahi duenak, lantegian zer egiten den, non eta nola saltzen den, nola eratu dagoen, zer araudi dituen, ekonomiaren legeak nolakoak diren eta abar jakin beharko du. Orobat errigintzan jardun nahi duenak. Berdin beste edozer gai eta mailatan aritu nahi duenak ere.

Autogestioa amets uts gertatuko da gizon bakoitza erantzunkizunez lan egiteko gauzatzen ez bada eta gai izanik lanean asteen ez bada. Ez da munduan iraultza jatorrik sekula egingo.

JOANDAKO ADISKIDEAK

Juan Ignacio Luca de Tenak, orain bi urte, «Nere Adiskide Hillak» izeneko liburua argitaratu eman zuen. Bere aita zenari eskañi zion hitz hauekin: «Adiskiderik onena nuen neure aitaren oroiz». Eskaintza ederra izan zen Sorensen ipar-amerikarrak bere aitari, «Kennedy» liburuan egin ziona ere: «Neure aitari, bidea erakutsi zidanari».

«Kennedy» liburua aipatzean bidezko izango da John Kennedy gogoratzea, Azaro honetan hamar urte baitira betetzen, Santa Zizilia egunean hain xuxen, balaz garbitu zutela. Kennedy-k hillabete hau gogokoa zuen, azaroan Lendakari izendatua izan zelako eta semea azaroan jaio zitzaioelako.

Hamar urte besterik igaro ez eta mende osoak pasa direla esango genuke. Harrez gero jende ezagunik asko hil da, hurren bakoitzak aurrekoaren oroitzapena leuntzen digularik. Aurten bertan gizon famatuak aldegiñak dira. John Ford zinegilea, «Bai berdea zela nere ibarra» eta beste ehun filme burutua, Pablo Picasso pinta-tzailea, Josue de Castro, munduko gosearen kontrako borrokalaria, Salvador Allende, Txileko Lendakari ahaztu-eziña, Pablo Neruda, poeta handia, Pablo Casals, musikoa gailena. (Hiru Pablo goitar joanak).

Mauriac-ek zioen, Jesukristoren bizitza idazteko, belaunikatu egin behar zela. Pentsatzen dut holako bat egin behar dela hildakoei buruz zerbait idazterakoan ere, asmamena eta otoitza errazago loratzeko.

Ahaide eta adiskideetan ere hil zaizkit bada aurten. Leon Barrenetxea, Pako Arizmendi, Joseba Apalategi, Domingo Barrena, Imanol Telletxea. Denak lagun onak, kristau zintzoak, jende fiña. Triste daukat bihotza. Joan beharra. Joan behar gogorra. Eguneetik egunera adiskide gehiago beste aldean, adiskide gutxiago hemen, denbora joan ahalean. Noiz txanda?

Haiek mundu guztian ezagunak. Hauek gure inguru honetan bakarrik, behar bada. Baina batzuek eta besteak, bada-kigu, bazuten nork maitatua. Berengatik begiak bete dira malkoz, bihotzak penaz.

Baina batez ere bestelako jendeak ditut orain gogoan. Beharrea, premian, miseria zeudelako hiltzen diren horiek. Bazter guztietako eskaleak, «Jainkoaren izenekoak» (gaztelaniaz «por-Dios-eros») deritzenak. Nonnahiko fronteetan eroritakoak, nonnahiko gartzetan beren buruak urkatuak, nonnahiko txaboletan gaitzak janak, bakardadeak hillak, drogak deseginak, klase denetako urriarriak, maitatzeko inor ez zeukatenak. Eta astronauta errusoak, lurrera hillak etorriak. Eta amerikar astronautak, gora abiatu aurrez, kap-sulan zeudela hillak.

Batzuk, landaretxo jaioberriak bezala, haurtzaroan zimeltzen dira. Beste batzuk gartzaroan, loretan oraindik, frutu osoa eman gabe. Besteak eldutasunean, sasoiatsuak, zer eman ugari dutenean. Gaiñerakoak urtez zamatua, zahartzaro bereragarrian.

Besteak beste, oiñaze gehien ematen dutenak gaztetan hillak dira. Hauei denbora gutxi uzten zaie lurrean betetasuna iristeko. Rikardo Arregi dut orain buruan. Hogeitasei urtez joana, gerratean hil zen nere anaia bezalaxe. Hizketatxo bat eduki genuen, Kezkaturik zebillen belaunaldi arteko gora-beherak zirela-ta. Gauza naturala da hori, esan nion, gazteak ez baitira zaharragoen morroiak edo errepikatzaileak. Irriafarre triste antzeko batez erantzun zidan. Ez nuen berriz ikusi.

Denak nituen, denak ditut adiskide, katolikoa planeta oso hontako abertzalea denez geroz. Zeruan gerta bitez guztia.

Bai ordea. Biztu eta poztu egingo gara. Elkarrekin egongo gara berriz ere. Bizia hiltza da. Maitasunak beti irauten du. Heriotza urrutitertza da. Eta urrutitertza gure ikusmenaren muga besterik ez da. Gure bihotzak egarri dira, eta mugaz haruntz aseko dira.

Egia ez da zerbait. Maitasuna ez da zerbait. Egia Norbait da. Maitasuna Norbait da. Egia eta Maitasuna Norbait bat dira, Egia-Maitasuna edo Maitasun-Egia dena. Eta Norbait bakar hau Kreatzailea dugu, Aita dugu, maite gaituen Adiskide onena.

Igerilaria uretan murgiltzen den tankeran, holaxe murgilduko gara on-itsasoan. Bat-bateko aldaketa billakatuko da. Jauzi politena. Ezin sinistuzko iraultza. Harrigarritasun gaitza. Topaketa handia.

Gure maitasunxoak esker-rrak emango die lagun izandako fede xehe, siniste mendi-aldatzailleari; esperantza umil, itxaropen garaia.

Aurpegiz aurpegi dukegu Adiskidea. Oztipoen gaiñetik, zailtasunen gaiñetik, eten eta urratuen gaiñetik, Nagusia aurrean gertatuko zaigu.

Deia deiaeren barrendik. Bihotza bihotzaren barrendik. Argia argiaren barrendik. Holaxe egongo gara. Esnaera berri dirdaitsua.

Zurekin, Gaurtasun betitarra, Zurekin, Betiraunde gategillea.

Gu Zuretzat atsegin. Zu guretzat zoramen.

Zure aurrean pozaldi.
Zure aurrean kantaldi.
Zure aurrean dantzaldi.
Zu guretzat jai alai, jai alai betiko.

Hemendik bertatik.

I. BUJANDA

zeruko
ARGIA

Zuzenadaria:
MIREN JONE AZURZA

ARISTEGIETA

Nafarroa-Kantauri eta Aragoko Kaputxinoak argitaratua (Kale Nagusia, 50-1.º. Burlada-Pamplona).
Donostia: Okendo, 22
Tel. 42 66 66

ARPIDE SARIA:

Barruan	300 pezeta
Korreo batasunetako errietan	350 pezeta
Atzerrietako beste errietan	370 pezeta
Aldez	Aurrez galdetu
Salmetan (ale bakoitza)	7 pezeta

Irarkola:

«Gráficas Navas»
A. Adoain, 1 IRUIREA
D. L.: NA. 80-1963

GAZTERIAREN BIDEKURUTZEA

Gizarte-aldaketa haundien garaian bizi gara. Mundua mundu denetik azken hamar urte hauetan gazterian gertatua da aldaketarik nabarmenarikoa. Sozio-politikaren gurrupilaren ibilian gazteria da ardatzik lodien eta eraginkorrena, soziologiariek diotenez. Gizarteko aldaketa haundien eragile dira gazteak azken urteotan. Agian beste taldeak, langileak eta sindikatuak, industri gazterian itsatsi dira. Baina gazteriararen zati haundi bat ez da itsatsi. Ez ditu onartzen gizarteko egitura eta erakundeak.

Lehengoa baino indar eta laguntza haundiagoa du gaurko gazteriak. Arazoak ere latzagoak ditu. Gizartea bera aberatsagoa izateak gazte askoren eskolatzea luzatu du, la-

nerako sarrera atzeratzea eta ibilirako beta gehiago edukitzea ekarri du.

Ikasle jendea oso gazterik ezkontzeko ohitura sartzen ari da. Ipar-Ameriketako ezkontzen direnetatik, ehuntik ia erdiak, hogeitaz beherakoak ezkontzen dira. Moda kontuan ere ohitura berriak hartu dituzte eta beste taldetan sarrerazi. Ez dira bizpahiru gazte, hiltzaile, drogazale eta bortitz bihurtu direnak.

Lurrikara batek astindu du gizartea ezpairik gabe. Dardara bizian jarri ditu gazteriak zenbait ohitura, erakunde eta egitura. Teknikazko gazarte honek bere baitan daraman «norgehiago» erronkaren aurka dago. Orain arte ontzat eduki diren gauza askoren aurka.

Bestalde ez familiak, ez es-

kolak, ez elizak du lehengo indarrak. Ez gurasoak, ez mai-xuak, ez apaizak du lehengo itzalik. Ezta hurremanik ere. Erakunde hauek ez dute gaurko gazteriararen indarrik zuzentzeko ahalmenik.

Besterik gabe zalantzan eta kolokan dago gazteria. Bidagurutzean. Noraezean. Ez diote zaharragoak, helduek, segurtasunik eta konfiantzarik ematen. Bidagurutze hontan zaharragoen epaile zorrotz bihurtu dira. Ez diote gauza bati ere pakean uzten. Dena ankar gora bota nahi dute. «Erantzule» eta salatari amorratu bilakatu dira.

Soziologilari batzuek nabaitu dutenez kontzientzia berri bat erntzen ari da. Ekonomia liberalak sortu zuen norberiazko kontzientziaren aurka er-

netzen ari den kontzientzia berria da. Industriaren makinismo, teknifikatze eta automatismoaren aurkako eztanda da.

Baina hona gakoa. Nola bizi atseginzale, pragmatiko eta teknologiko den gizarte hontan gizona bera desegin gabe? Zer bide hartu bidagurutze hontan?

Orain arteko norberekoieriak eta erakunde tzarren makurkeriak desegitera bultzatzen dio barruak gaurko gazteriar. Kulturazko iraultza jator bat egin nahi du. Biziera berri bat, gizonarekiko iritzi eta uste berria sortu nahi ditu. Gizon berri bat atera nahi du.

Baina gazteriararen asmo eta susmo berri hau loratu dadin, kulturarik gabeko egoera hortatik irten behar du. «Erantzule» edo salatari huts izate ho-

rra utzi egin behar dio, gizarteak onar dezan, gizarte hori sakon-sakonetik alda dezan eta birlora.

Gazte-indar honentzat bide bat behar da. Hibaik gainez egiten duenean kalte haundiak egiten ditu. Baina uhinka datorren hibaiarentzat behar bezalako ormak jartzen direnean, ur bortitz horrek ikaragarritzko mesedeak dakazki.

Elkarrekin bizitzeko eta elkarrekin lan egiteko era berriak bilatu behar ditu gazteriak. Beharrezko lana eta lan zoragarria. Bestela lurak, landareak, etxeak, abereak eta gizonak aurrean daramazkian uholdearen antzeko indar bilakatu da gazteriararen egonezina.

IRASTORTZA

eusebio m. azkueren oroiz Duela hamabost egun sail berberonetan Lekeitioko zenbait berri aipatu genuen. Gerfoztik, berri zehatzagorik jakin ahal izan du Jose Luis Lizundia adiskideari esker, eta programa —lekeitiarre dagokionez behintzat— erabat osaturik oraindik ez dagoen arren, gainontzeko ipi-apak guztiz aipagarriak direlakoan gaude.

● Esan bezala, azaroaren 11an. Lekeition eratuko du Euskaltzaindiak bere hileroko biltzarra. Irakurleak dakikeenez, Lekeition ospatze hau Eusebio Maria Azkue zenaren oroitzapenetan izanen da, haren heriotzaren ehun urteurrena ospatuz.

Goizeko 10,30etan, meza batez ekinen zaio jai egunari. 11,30etan beriz, Aurrekua, Omorotoko "Egursentia" dantza taldeak eskainia.

Sarrera-hitzaldia aipatu dugunez, diogun hemen, argigarri gisa, Eusebio Erkiagaren hitzaldi hau Euskaltzaindian sarrerako izanen dela, euskaltzain oso guztiek arauz egin beharra izaten dutenez gero.

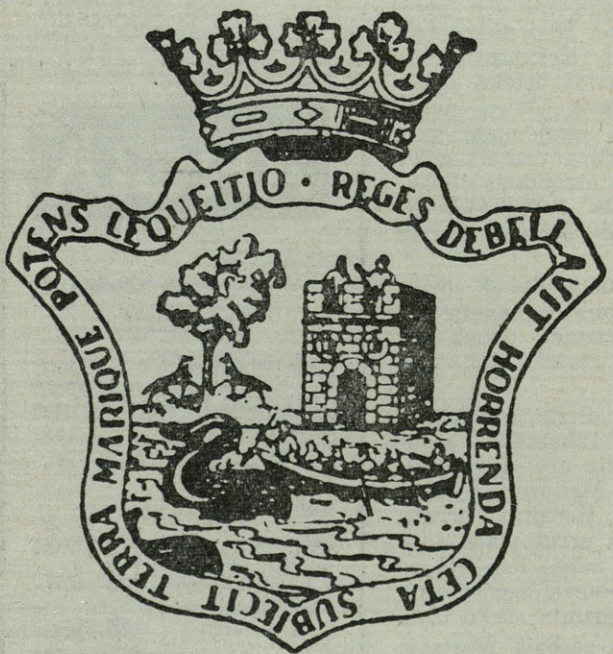
Sarrera-hitzaldia amaitu ahala, beste euskaltzain oso batek erantzun eta ongi etorria emanen dio, kasu honetan Juan Gorostia jauna, Eusebio M. Azkueren giroa eta euskal poesiaren mugimendua aipatuz.

Ez genuke nahi aipamen hau amaitu, gure aldetik bati zein besteri zorionik sutsuenak esaina gabe. Erkiagari bere sarrera ofizialagatik, noski, eta Gorostia-gari, beriz, isil isilik gertatzen ari zaigun euskal etimologi-hiztegiagatik. Ea ba argitaraturik ikusteko aukera noiz ematen digun.

● Bi hitzaldi hauen ondoren, erabaki berriak diren Azkue Olerki Sarietako sariak banatuko dira. Lehen ere behin baino sarriagotan esanak garenaz, 25.000,— ptako. lehen saria Bitoriano Gandiagak irabazi du, eta Arantza Urretabizkaia eta Xabier Leteri 5.000,— ptako. "acesit" bana emanen zaie.

Azkenik, Donibane Lohizunen behin eta Arrasaten birritan urtean zehar eratu diren Irakasle Mailako etsamen erabakiak jakinaraziko dira, bai eta titulu agiriak eta karnetak eman ere, bigarren promozio edo andana honetan merezi izan dutenei.

Biltzarra amaitu eta gero, eguerdiko 1,30ak. inguruan, Amorotoko "Egursentia" dantza taldeak zenbait dantza motaren agerpena eskainikok du.

Lekeitioko harmarria

● Eusebio M. Azkue zenaren oroiz apropos eratu-ko eginkizunaz gainera, besterik ere izanen da igande berorretan Lekeition, arratsaldeko 5etan., eta "Kiro! Etxea" izeneko pelotalekuan Bizkaiko Bertsolari Txapelketaren azken saioa eratuko bait da.

Irakurleak badakienaz, txapelketa honetako aurreko saio biak eratuak dira dagoeneko domusandu egunez, Durangoko Astarloa Antzokian eta Andra Mari Uribarriko arkupeetan.

mahai-inguruak Ehun urteurren hau dela eta Euskaltzaindiak dagoeneko programaturik dituen ospakizunak atxakia ona direlarik, besterik ere izanen da azaroko lehen egun hontan Lekeition, bertako Guraso Elkarte antolatzaile dela, eta Udaletxearen laguntza eta babespean.

● Lerro hau idazten ari garelarik gauzarik zehatz ez dakigun arren, badakigu jakin arazoaren 8, 9 eta 10erako. hiru mahai-inguru jadanik nahiko buruturik dituela harako Guraso Elkarteak.

Hilaren 8an. eratuko den mahai ingurua irakaskintzaz izanen da. Irakas-hauzia aski larri bide da Lekeition, eta Lekeition ezezik, bai eta Lea ibarreko eskualde guztian ere, hau da, Munitibar, Murelaga, Gisaburuaga, Amoroto, Ispaster, Mendexa eta Lekeition bertan alegia.

Agintarien zenbait proiektoren artean ba omen da Lekeitioko bailada guztiko ikastetxe orokor bat eraikitze asmoa, eta asmo honi eta erakar ditzakeen ondorioei atxikiz lizateke lehen mahai ingurua.

Lekeitiarre, bestalde, ez lukete nahi huts hutsetik hasi, eta halako problemak zuzendurik ez baina oraingoz arakaturik samar dituzten elkarteekin nahi lukete elkarrikteta bat moldatu, Urolako (Gipuzkoa) irakas-antolamenduarekin, esate baterako.

● Hilaren 9ko. bigarren mahai inguruan, gaiz ez bada ere, izpirituz behintzat berdin edo antzerako izanen da. Lea ibarreko hirigintza nahi lukete aztertu, bere baldintza eta ondorio sozio-ekonomiko guztiekin. Hain zuzen, Lea hibaia da industriarik gabeko Bizkaiko ibarrikabarra, itsasentziak gutitzen ari dira azken urteotan,

turismoa ez da gehienek usteetan aski, eta etorkizuna ez da zenbaitek nahi lukeen bezain argi. Teknikoek, baserritarrek, arrantzalek eta bestek osatuko dute jendaurreko elkarrikteta hau.

● Hilaren 10ean. azkenik, Eusebio Maria Azkue zenaren oroitzapenetan biharamunean Euskaltzaindiak eratuko duen biltzarri aurrea hartuz edo, mahai inguru bat eratuko da euskal poesiaz. Mikel Lasaren zuzendaritzapean, Bitoriano Gandiaga, Arantza Urretabizkaia, Xabier Leteri eta Juan San Martinek osatuko dute mahai. Badaiteke Ibon Sarasolak ere parte hartzea —oraintsuan eskaina digun "Gerraondoko Euskal Poesiaren Antologia" aukeran datorrigula—, baina Ibon Bartzelonak ikasketak egiten ari delarik, segurutik ez du etortzerik ahal izanen.

larreako olerki sariaketa

Aita Onaindiak telefonoz jakinarazi digunez, aurreko hainbat urtetan bezalaxe eratze da aurtan ere Bibkaiko Larreako Olerki Sariaketa. Aurtengo hau eratzen den hamabosgarrena izanen omen da, eta "Lauaxeta" olerkair ospetsuaren omenetan ospatuko da estraineiko.

Edozein modutan, sariaketa honetako izenburu nagusiari "Olerki Sariaketa" baderitza ere, besterik ere izanen da, honako lau sailen arabera, hots: Poesia lirikoak, poema mota, ipuin sorta eta bertso berriak.

Poesia lirikoari dagokionez, gaia nork bere aukeran, hogeai ahalpaldi haina gehienaz. Poema sarietarako aldiz, ez du mugarik izanen luzeraz, baina bai, ordea, gaiaz euskal gaia beharko bait du izan.

Ipuin sarietarako ere ez du neurritz mugarik izanen, baina kontutan har, gutienik hamar ipuin desberdinen bilduma beharko duela izan.

Bertso berriak, azkenik, hamar hamabost bertso sorta inguru, laupabost ahalpaldikoak gutienaz.

Sariaketa honetako azken epea azaroaren 15ean amaituko da. Idazlanok bidaltzekotan, Aita Onaindiari berrari bidali, honako zuzenbide honetara: Aita Onaindia. Larrea. Amorebieta. Lanok, beriz, sobre itxi batetan bidali, beste sobre txikiago batetan egilearen izen deiturak eta zuzenbidea adiaraziz.

Epai-mahai Nemesio Etxaniz, Eusebio Erkiaga eta Aita Onaindia jaunek osatuko dute. Erabakia jakinaraztea eta sarien banatzea azaroaren 25ean izanen da. Larreako bertan ospatuko den Olerki-Jai delakoaren barrera.

Horrez gainera, Aita Onaindiak esan digunez ere, beste literatura sariaketa bat ere eratze da laster asko Zornotzan, eta berri zahatzik jakin bezain laster jakinaraziko dizugu irakurle.

hitzaldiak

Esan bezala, Juan Garmendia tolosar adiskideari esker eskura ahal izan du gu Bibiano Larramendi mediku jauna zenaren omenaz Tolosako "Txinparta" Elkarteak eratuko duen programa. Hamalau hitzaldi izanen dira guztiz, azaroaren 7an. hasi eta otsailaren 20an. bukatuasmoz, ihautei bezperetan bukatu ere hain zuzen. Hitzaldiak, bestalde, astean behin izanen dira, asteazkeneko alegia, iluntzeko 8,15etan.

Joan zen astean agindu nizan irakurle, oraingo honetan programa osoa adiaraziko nitzula. Hala ere, zertxobait aipatuko dugun arren, ez dugu inolaz ere zehatzasunik eman ahal izanen, gaurkotatunik gehiagoko amaika gauza aipatu beharrean bait gaude.

Edozein modutan, badakizu jakin, lehen hitzaldia hilaren 7an. izanen dela, eta Aita Zabalak "Pedro Migel Urruzuno, bertsolariak" hitzeginen duela. Aita Zabalak Urruzunoz mintzatuko da, elgoibartar, apaiz eta gizon zenaren aldetik azalduz lehendabizi. Ondoren, haren bertsolari sena, etorria eta joritasuna aipatuko. Urruzunoren idaztanka eta herriarengan izan zuen harrera eta eragina agertarazten saiatuko da gero, haren umore uaregabea, ipuinak, ateraldiak, zirikadak eta gainontzekoen berri emanez.

Azaroaren 14ean., beriz, Jose Maria Busca Isusi jaunak hitzeginen du, eta hilaren 21ean. Estanislao Urruzola "Uxola", Gure mendi eta basoak euskal kanta eta olerkietan delako gaiaz mintzatuko.

Gainontzeko hizlariok honako auk izanen dira, errazkadan aipatuz, soil soilik: Jaber Aranburu, Jose Maria Satrustegi, Miel Pelay Orozko, Jose Migel Barandiaran, Jose Berrueto, Federico Zabala, Joseba Intxausti, Luis Pedro Peña Santiago, Sebastián Insausti, Ramon Elo-segi, eta Manuel Lekuona.

Honako guzti hautaz denboraz hitzegin eta gogoraziko dizut. Lasai!

ulertu nahi ez

Oraindik orain, ez jakintzaz eta ez idazle mailaz Joxe Azurmendiren bi bekatu larri salatu dizkigu ausarta asko. Azurmendik idazle batek behar dituen gauzarik premiazkoenak ahaztu omen ditu, argitasuna eta garbitasuna, alegia.

Gu geu ez gara hemen hauzitan hasiko. Aitzitik, lehenik jakin nahi genukeena zera da, salatzaile hori Joxeren gaiak erabiltzeko gauza ahal den, eta, baldin bada, argiago eta garbiago mintzo ahal ote duen berak, edota, are larriago, euskararik errazenean balira ere gaiok, ulertuko ote lituzkeen.

Norbaitek esana du, ez dela munduan Euskal Herria bezain nazio alproja eta axolagabeagorik bere hizkuntza gutiatsiko duenik. Orain esan dezakegu esan, ez dela segurutik munduan beste herririk, Euskal Herriak bezain erraz bere jakintsu eta intelektualak baztertuko dituenik.

Inolaz ere onartu ezinezko joku zikin batetan dihardugu aspaldi honetan Lehen Mitxelena iraindu genuen, orain Azurmendiri tokatu zaio, eta gero Aita Agirretxe edo besteren bat baztertu behar badugu, baztertuko dugu, bai horixe, Jainkoa eta euskararen izenean gainera!

Baina, Azurmendiz jarraituz, dakienak daki, eta ez dakienak ikasbeza eta isil bedi, erridikulurik egin gabe horren nabarmen. Izan ere, duela hamabost egun irakur ahal izan diogu Joxeri: "Aldizkari batzuk irakurri eta gero, batek ez daki zer pentsatu, txarkeria ezipada. Ideien aldetik ez dut ezer interesgarri ikusten. Entzuten dugun gehiena, lehendik ezagutzen genuen (eta lehenago esanda hobeto konprenitzen genuen). Bakarririk, orain ozenago esaten dela. Eta, dakidanik behintzat, teoriarik ere ez da eskuin aldean egiten. Asmo-

etan ere ez dut ezer interesgarri sumatzen. Orain arteko eskuin guziak ez dirudi posturen gogortasuna eta militantismoa besterik...

...Hori bai, beldur naiz, eskuin (edo zaharberri) honetan ez ote dagoen, azpian, eskuinaren azpian izkutatuturik sarri egon den katua: hizkuntza eta asmo idealista ederren azpian, izkutatzea hobe diren interesak, estalita. Gaurko eskuindarrek ezkertiarrei buruz barreiatzen dituzte honelako susmoak. Eta litekeena da, ezkerrean ere horrelakorik ez faltatzea. Baina, historia begira, eskuina beti ezkerre baino trebeago agertu izan da tranpa horietan".

Diotenez, ba, Joxe Azurmendi, idazle bezala, ez da argia, ez eta garbia ere. Ez dakigu zehatz mehatz zer den eta zer ez den "garbia"; argia denik, ordea, ezin ukatu. Iritziak iritzi beldur gara argiago mintzatuko balitz ez ote lukeen baten batek lotsaturik etxean geratu behar izango.

Argia ez dela? Argiegia, nonbait. Horra hor zenbaitek harkatzen ez dion "bekatua".

zenbait berri

Azaroaren 12an. ospatuko da Euskal Herriko zenbait herrikan "Gastainerre" eguna. Gastainek ez dute gaur egun sa-soi batetako eragin eta harrera onik. Arbolan gaztainak usteltzen ari, eta kalean, beriz, kiloko 30,— ptatan. omen.

Hala ere, oraindik irauten du ohitura honek Euskal Herri barrerako edozein herrikan, Bizkai, Gipuzkoa eta Naffaroako hainbatetan bai behintzat, guk dakigunez.

● Jakin ahal izan dugunez, puntuan ateratzeko da Iparragirrerren kantez osatutako Patxi Andionen disko Euskal diskotan aski adituak direnei entzun diegunez, erabateko diskoa izanen omen da Patxi Andionen hau, benetan uste gabekoa hain zuzen.

Disko honetan, Iparragirrerren zenbait kanta ezezagun ere bildu bide da, hil berri den Urretxuako txistulari batek utzi dituen paper zaharretan aurkituak.

● Jakin dugunez ere (hauze hau jakin behar hau!), bada hor zehar Europar barrena egundainoko arrakasta izan duen "single" hoiaketa bat.

Bertan "Twinkel Twinkel" deritzan kanta arras polita aurkeztu da, salmenta eta "hit parade" direlakoetan aurrenengo ari dena.

Kanta ingeles berri hau, esan bezala, arras polita dela ezin uka, eta are gutiago euskaldunok, guk eta ez bestek laster asko ohartzen bait gara hura entzutean, zoriarekin "Twinkel Twinkel" hori ez dela gure betidaniko "Uso txuria errazu" kanta zaharra baino ko berri bat.

Disko eta kanta berberonetan "moog" delako sintetizadore horretaz baliatzen dira "autortek". Beraz, egin diguten plajioaz gainera, ezin esan behintzat irakasaldi ona eman ez digutela. Bego bat besteren ordeaz.

● Salamancatik datorrigu berria. Dirudienaz, Aita Villasantek duela bederatzi urte argitara eman zigun Axular-en GERO liburua dagoeneko agorturik dela zabaldu bide da unibertsitarien artean. Edizio interesgarria da Aita Villasanten hau ikasleentzat, eta horra zenbait taldetan sortu den kezka.

Hala ere, jakin dugunez, oraindik hiru urte baino ale badago, eta Donostiako "Manterola"ri eska dakizkioke.

Pozaren pozez eskaintzen diegu berri kozkor hau hor zehar sakabanaturik dauden euskal unibertsitari guztiei, GERO bezalako liburu bat noiz agortuko kezkatzen diren artean etorkizuna oparoa izanen zaielakoan.

azken berriak

Joan zen larunbatean, urriaren 27an., Irungo Udaletxean antolatzen zen afari batez, 1973 Irun Hiri Sariak jakinarazi ziren. Irakurleak dakikeenez, bost izan dira aurtan literatur lehiaketa honetako sariak: hiru gaztelaniaz (poesia, nobela eta saiakera) eta bi euskaraz (poesia eta ipuina).

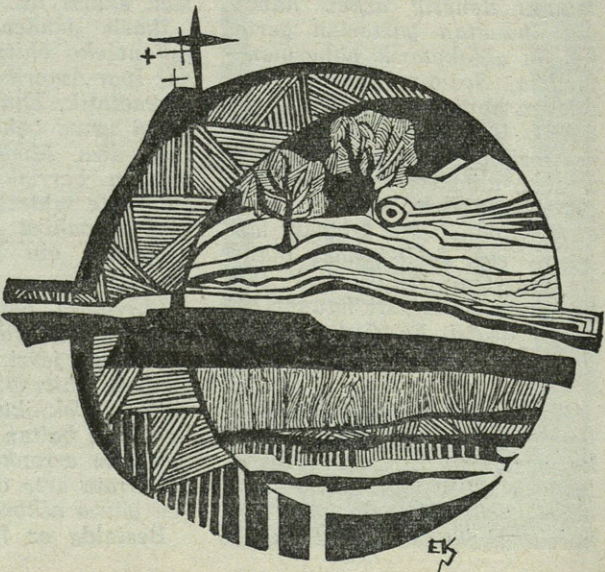
Euskarazko lehiaketari dagokionez, poesiaz Manuel Lekuona, Juan San Martin, Yon Etxaide, Antonio Zabala eta Milagros Bidegain jaun andreak osatu dute epai-mahai. Ipuinez, aldiz, Patxi Altuna, Aingeru Iri-garay eta Mikel Ugalde jaunek. Sariak, beriz, poesiaz 60.000,— pta. eta 30.000,— ipuinez.

Sarituak buruz, azkenik, poesia sailean Martin Iturbe atera zaigu irabazle "Asekaitz" izeneko olerki bilduna batez. Ipuin sailean, bestalde, Jose Inazio Zubizarreta eta Patxi Sagarzazu, "Ja Zaharra, Ja Zahararren Semea, Jo eta Ni", deritzan ipuinagatik.

Irun Hiri Sariaketa honetaz eta irabazle atera diren literatur lanez, datorren astean mintzatuko gara astiroago.

Tartean ongi izan.

AMATINO

Ideiak zientzia menperatzen duenean

"Euskal Herria gainbehera do-
hala dio zenbait ekonomilarik. Te-
sis hau egiaztatzeko eskaintzen di-
ren frogak, halabaina, ez dira gu-
tiz konplituak".

Soziologo batek, lehengo astean
aipatzen nuen izen handiko sozio-
logo batek, horrelako epaia jaur-
titzen duenean, legezkoa da ira-
kurtzaileak bere baitan itxaropen
izpi berri bat nabaitzea. Oraino
egin diren azterlanak garaitu bide
ditu ikertzaile honek. Gure herri-
aren egoera sakonkiago eta oso-
kiago ezagutzeko aldartea badugu
oraingoa... Sendimendu hauek
senditu hituen, bada, A. de Miguel-
en artikulua irakurtzen hastean.

"Fundándose casi exclusivamen-
te en datos de renta, Sáenz de
Buruaga ha avanzado la hipótesis
del "declive económico" del País
Vasconavarro, y no sólo de Gui-
púzcoa y Vizcaya, sino de Alava
y Navarra".

Gehian "tesis" hitza erabili du
eta hemen, berriz "hipótesis" dio.
Petralkeria izango litzake, bigarre-
nean "hipótesis" oker darabilkiala
egoztea, hutsegitetxo bat baino ez
dela pentsatu behar, zientzialari
batek bereizkuntza horren berri ez
jakitea, pelotariak pelotan ez ja-
kilea bezala izango bait litzake.

Badirudi, beraz, Herri Errenta
aldetik, hots, produzio aldetik, la-
naren emankortasun aldetik, tek-
nika eta kapital-metatze aldetik,
euskal ekonomia, azken aldi hone-
tan gainbehera ibili dela, ontzat
ematen duela aipatu soziologoak.
Ez da guti. Bere akats eta guzi,
"errenta per capita" bait da pro-
duzioaren abiadura eta mugimen-
dua lehendabizi agertzen duena.
Eta inork ez du ukatu "pro-
duzio-indarrak eta egiturak" direla
ekonomiaren oinarriak.

"...esa hipótesis no se compa-
gna demasiado bien con otros mu-
chos aspectos del cambio social,
como estamos viendo". "Beheraka-
daren tesisa" ekonomia alorrari
dagokion tesisa da kasu honetan,
gure kasuan, alegia. Begien aurre-
an dagoena frogatu beharrik ez
dago, lojilak dioenez. Horregatik,
ez zaigu orain guri zera erakuste-
ra etorriko, "gizarte aldakuntza"
sakona jasan duela Euskal He-
rriak. Berriro esan, hau begien
histan daukagu, egunaren ordu
orotan.

Beraz, "cambio social" delako-
aren argudioa hontarako erakarri-
ko digu, noski, hots, "errentaren
esannahia" kontraktatzeko, behar
bada deuseztatzeko, eta "beheraka-
daren mitoa" behin betiko suntsi-
tzeko.

Errentaren mailak eta abiadu-
rak ekonomiaren errealtatea ager-
tarazten digute, beren heinean.
Agerpen hori eta horietatik sortzen
den tesia, beraz, alor berean kon-
traktu nahiz gezurtatu beharko
da, hots, ekonomia alorrean. Ho-
nek ez du esan nahi soziologoak,
errealtateari bere ikuspuntutik be-

hatur, ekonomia bera ere, ekono-
milarik "hutsak" baino sakonago
hauteman ez dezakenik.

Itxaropen hori sortu zitzaigun
guri, De Miguel-en artikulua ira-
kurtzen hasi ginanean. Baina, si-
nets ezinik gelditu ginen, hau ira-
kurtzean: "Podemos destacar el al-
to nivel de desarrollo que corres-
ponde al País Vasconavarro, según
este indicador". Zein da "adiera-
tzaile" argitsu hori? Hauxe: "ehu-
neko zenbat enplegatzen da lehen
sektorean, Euskal Ekonomia? Ehu-
neko 10,5 1970 urtean. Hots,
Frantzia, Italia eta Espainia
baino gutiago". Hara hor, euskal
ekonomiaren maila eta kementa
adierazten diguen adieratzale ar-
gitsua. Zer balio du, horren on-
doan, errenta zenbait urtetan, go-
ra ezinik ibili dela ikusteak?

Nik uste nuen soziologoek egin-
kizuna, beste gauza askoren ar-
tean, zera zela: gizartearen alde
hautatu bat aztertzea, eta horre-
tarako informazio ahalik zabalena
eta zehatzena bildu eta eskuratu
ondoren, gertatu denaren arrazoiak
eskaintzea. Hemen ez dut ez bata
eta ez bestea ikusten. Ez informa-
zio askirik, gutiago esplikaziorik.
Colin Clark-en irizpideari darraiola,
dirudienez, zergatik ez digu, bada,
"Hirugarren sektoreko" jende lan-
gilleen berri eman? Jakin, jakin-
go du, bada, errentaren mugimen-
dua eta jendetza-egilearen mu-
gimendua elkarren zerkusirik ba-
dutela, eta mugimendu horiek ka-
pitalarekin, teknikarekin eta bote-
re ekonomikoarekin loturik daude-
la erroetaraino?

Ez dut kritika bidetik jarraitu
nahi. Egia esan kritikagirik ez
dago hor; funtsik gabeko zerbaiten
aurrean gaude.

Baina ez naiz, haatik, honen-
bestez, lasai gelditzen. Eta argu-
dioaren ximpletasunaren arrazoi
sakona nun ote dagoen bila eta
pentsati ibili ondoan, argudio hori
bere soilean ez dela hartu behar
garbiri ikusi dut.

Aurreko asteko artikuluan, ager-
tu zen, nola aitorzen zitzaigun
diruz galtzen ateratzen ginela, be-
har bada, euskal probintziak. Bai-
na, balantzea osokiago egin behar
dela: "seria dudoso inferir un sal-
do negativo para la región si se
contabilizara este inmenso acopio
de recursos humanos que supone
una fuerza de trabajo joven, en
buena parte criada y educada en
otras regiones y que llega a ésta
en el momento óptimo de su ca-
pacidad productiva".

Idea nagusi honek argi egiten
dio, beraz, artikulua osoari eta argi
honetan garbi agertzen da arra-
zoiketaren bidea.

"Bestek gutaz zer dioten" jakitea
ezinbestekoa zela esaten nuen ares-
tian. Badugu, bai, dialektikari ja-
rraitzeko gaia, arazoa, eta bidea
nun hautatu.

G. ANSOLA

ORMAZABAL - DAR DUNIXI

ETXEGINTZA TA ETXE - TXUKUNKETARAKOAK
URALITA ORDEZKARIA

TOLOSA

Urrutizkiñak:

Etxekoa 65 19 60

Landolekoa 65 19 33

URRETUXA

Urrutizkiñak:

Landolekoa 67 17 84

ERAKUSTOKIA: Tolosa'n - Zumalakarregi, 7ºn

JOSTUNDEGIA

MODISTEGIA

Urbieta, 66

DONOSTIA

ISRAEL ETA ARABEEN ARTEKO ARAZOA

ISRAELGO

ESTADUAREN SORRERA

1939 urtean, Chamberlain buru-
zagi zelarik Britaina Andiak «Libu-
ru zuria» argitaratzen du. Palesti-
nako egoera kaxkarraren errua Ju-
duak Palestinara ber etortzeari
erasten dio liburu horrek. Hori
moztu beharra zegoen. Handik au-
rrera, urtean 75.000 judu baino
gehiagok ez du sartzerik izango.

Urte haietan juduek ikaragarri-
ko ekaitza jasan behar izan zuten.
Europar gudua sortu zen. Hitlerrek
bere txikizioa aurrera zeraman. Ju-
duek, herio hartan, beren itxaro-
pena Israelen ezarri zuten. Baina,
horratx, Israelgo ateak itxirik ar-
kitzen ziren. Itsasontzien bidez
Britaina Andiak Israel inguratutik
zedukan. Jendea ixilka eta azpitik
pasatzen asi zen. Juduen itsasont-
zi bat baino gehiago ondatu ere
ondatu zen ixilka pasatu» nahi ho-
rretan.

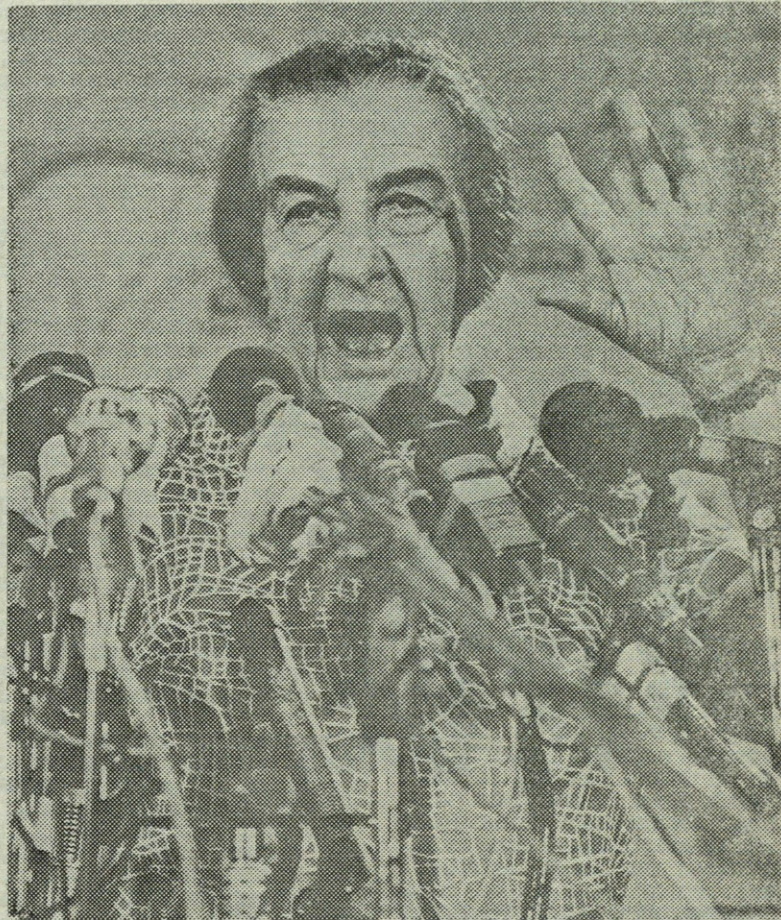
Europar gudua bukatu eta Hitler
betikoz azpiratu zenean juduentzat
etsaierik gogorrena Britaina Handia
bihurtu zen. Horrela juduek Bre-
taina Handiaren eta arabeen aur-
ka borroka egin beharra izan zu-
ten. Haganah, Irgoun eta Stern
gudarosteak, talde desberdinak zi-
ren, baina irurak juduak izaki, go-
gor borrokatu ziren. Begira, gau-
rregun, sabotajeak eta kolpe az-
karrak egiten palestinoak ikusten
ditugu, jokera hori palestinoek as-
matu dutela pentsatuz. Lehen, ju-
duak ziren oso azkarrak gauza ho-
rietan eta, palestinoek inondik ika-
si badute juduengandik ikasi dute.
Horretan zalantzarik ez izan.

Beraz, egoera Palestinan sutan
kiskaltzen zegoen. Britaina Andiak
eginahalak egin zituen juduen mu-
gimendua zapaltzen. Ez alferrik!
Zer egin ez zekiela arkitu zen.
Horrela, garai hartan lehendakari
zen Attlee jaunak ONUren esku-
etan utzi nahi izan zuen arazoa,
Palestinatik etxeratuz.

1947. urteko azaroaren 30ean,
ONUK Palestina bi zatitan ebaki-
tzea erabaki zuen. Estatu bat judu
izango zen eta bestea arabe, Je-
rusalem eta Beethleem internazio-
nalizatu. 33 izan ziren iritzi honen
aldekoak eta 13 aurkakoak (ara-
beak gehienak) eta 10 berriz au-
tarkirik eman gabe gelditu zirenak.
Orduan, Rusiak erabaki horren alde
eman zuen bere autarkia Ipar
Amerikarekin batera. Aldi hartan,
hau esan beharra dago, Rusiak Is-
raelen alde Ipar Amerikak baino
askoz sutsuago jokatu zuen.

Zer dela eta? Aldi hartan mun-
duko inperialismoaren buru Britai-
na Andia zen. 1942. urtean arabeen
arteko elkarteak sortu zen. Elkarre-
tara, Faruk erregeren lehen minis-
troak eraginik sortu zen. Nor zen,
ordea, lehen ministro hau Britaina
Andiak indarrez Faruk erregeri eza-
rri ziona ezik? Faruken lehen mi-
nistroa Britaina Andien mutila
zen, Irak eta Transjordaniako buru-
zagiak ziren bezalaxe. Arabeen el-
kartea, beraz, Britaina Andiak na-
hi izandako elkarteak zen. Indietako
lurralde asko galdurik, ez zegoen
Britaina Andia arabeen lurraldeak
bere altzotik ihes egiten uzteko
nola nahi prest. Ez da beraz arri-
tzekoa Rusia juduen alde egotea.
Izan ere, Israel izan zitekeen Bre-
taina Andien inperialista asmoek
aurpegi biderik egokiena. Arabeen
elkartea Britainako inperialisten
tresna bat besterik ez zela amaika
aldiz atera zen Rusiako egunka-
rietan, baita aurreratzaile guztiak
Israelen alde egon behar zutela ere.

Ipar Amerikako buruzagiak, aldiz,
ez ziren juduen oso aldeko garai
hartan. Truman lehendakaria bai,
juduen aldeko zen, baina bere in-
guruko kontseilari eta gainontze-
koek Palestinan estatu berri bat
eraikitzeari ez zeritzaten orgi. Za-
lantza betetako jokabidea izan zen
Ipar Amerikarena: ez batere zuz-
na, gutxiagorik ere.

Golda Meir Anderea,
Israelgo Lehen Ministroa,
Tel-Aviv-en, urriaren 16an.

ONUK arazoa erabakitzea gauza
bat da eta oso besterik erabakia
aurrera eramatea. Britaina Andia-
ren gudarosteek artean lurralde
haietan jarraitzen zuten. 1948. ur-
tean, Maiatzaren, 15ean, aldegi-
katan ziren. Eskuak garbi azaldu
nahi zituen garai batean Pontzio
Pilatok bezala. Izan ere, berak
etxeratzean, arabeak gailenduko
zirela uste zuten Londresen eta,
horrela itxura berri batez lehen
bezala agintzen jarraituko zutela.
Britaina Andiak, terrenoa prepara-
tzeko eta bere asmoak aurrera
ateratzeko Siriari eta Iraki gudu
tresna asko eman zien. Apirilean,
epea bukatzerakoan, zenbait leku
uzten asi zirenean, Britainakoek
bideak ederreki ireki zituzten esku-
alde haiek arabeen menpe erortze-
ko.

Baina juduak ez zituen loak ar-
tu. Zirt hemendik eta zart handik
odola erruz ixurtzen ari zen. ONUK
ez zekien zer egin. Arazoa zuzen-
tzeko eta marxan jartzeko eratu-
tako batzordeak honela zioen: «Ba-
kerik ez da Palestinan izango
ONUK bere gudarosteak bidali ez
ditzan bitartean». Gero eta ixtilu
andiagoa sortuko zela denak ohar-
tzen ziren.

Ipar Amerikako ordezkariak arri-
garriko proposamen bat egin zuen
1948. urteko Martxoan: aldi ba-
tearako, ez betirako, Palestina ONU-
ren babesean jartzea, alegia, ba-
tzorde bat bitarteko zela. Rusia
Gromikoren bidez, gogor altxatu
zen iritzi honen aurka. Gromikori
eskerrak porrot egin zuen Ipar
Amerikaren proposamenak. Ipar
Amerikak ez zuen bi estatu sor-
tzerik nahi; ez zuen judu estatu
bat sortzerik nahi. Piskana piska-
na Palestina osoa Ipar Amerikak
bere ingurura erakarri nahi zuen,
hain zuzen, ONU bitarteko zela.
Baina asmo hori ez zen aurrera
atera.

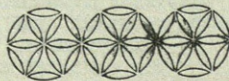
1948. urtean, Maiatzaren 14ean,
Britaina Andien epea bukatu
baino ordu batzuk lehen, Ben Gu-
rion jaunak judu estatuaren aska-
tasuna eta nortasuna adieraztera

ematen du. Ipar Amerikak, minutu
batzuk geroxeago, erabaki hori «de
facto» onartzen du. Rusoek, iru
egun pasa ondoren, Maiatzaren 17-
an, onartu zuten juduen estadia.
Iru egun pasa ondoren aitortzeak
indar andiagoko duela, gertaera ho-
netan behintzat, esan beharra da-
go. Maiatzaren 14ean, gaueko ama-
bietan, Britaina Andien eginki-
zuna bete zen momentuan, izan
ere, Liban, Siria, Jordania, Irak eta
Egipto juduen aurka guduka asi
ziren.

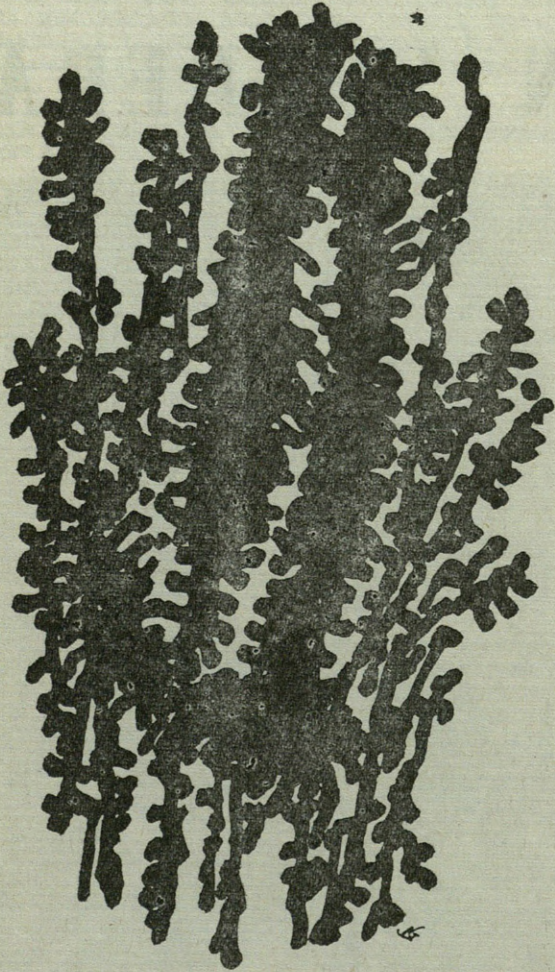
Rusiak halaz ere, Israelen nor-
tasuna aitortu zuen. Britaina An-
diak berriz, bere asmoak behin be-
hingoz argi eta garbi adieraziz, Pa-
lestinako kostaldea itsasontziz in-
guratu eta itxi zuen. Ipar Ameri-
kak ez bati eta ez besteari ez
ziela gudu tresnarik emango, adie-
razi zuen. Israelenak egin zuela,
bazirudien beraz. Baina juduen go-
goa ez zen epeldu eta Hagan gu-
darostearen bidez borrokara buru
belarri murgildu zen. Une larri har-
tan Israeliek Rusiaren laguntza izan
zuten. Rusiak gudu tresnak eman
zizkion Txekoslovakian bidez.
Txekoslovakiatik Israelera abioien
bidez lagundu zion. Lurrez eta itsa-
soz biderik ez zegoenez, airez
eman behar izan zion laguntza. Is-
rael, gudu hartan, garaile atera zen
geroko beste guzietan bezala.

Horrelaxe sortu zen Israelgo es-
tadia, aurrean ogeita bost urte hain
zuzen. Eta horrtx, ogeita bost urte
arazo bat konpontzeko zerbait iza-
nik ere aurrean bertan, egun hau-
tan, berriro, Israel eta Arabeen ar-
teko gudua bizitzen ari gara. Gudu
honen mamia beste batez azaltzen
ahaleginduko naiz.

Juan ELUSTONDO

Eskuin aldera eta ezker aldera (I)

zuten deskomunioak bota zitezkeela herri oso baten gainera; egun haietan Prawdak "langile abertzale" batzuk goraltzen eta famatzen zituela, burruka egiazki sozial eta nazional bat zegitelako, Ald. Komunisten baten itsukeriak itsutu gabe; Moskuko Prawdak Ald. Komunista hura kritikatu eta langileok goretzen zituen artean, Vatikanoko Prawdak ezin duela konprenitu, langile abertzale katolikoon jokabidea; gure bazterrotan progresismoa paperezko gerrekin baino serio kiago defendatu izan dela, etab. Baina galtzailearekin ez da zorrik eduki ohi, eta gutien-gutienik esker onaren zorra.

Gaur atzo ere bada: atzo harek oraindik darraren ginoan behintzat.

GAURKO GAUR

Halare, gaur eskuinaz eta ezkeraz aritzerakoan, jeneralean, askoz geroago has arazten zaio "gaurari": 60 aldera. Eta gizarte hau Euskal Herrikoak bakarrik mugatu ohi da (horratio, mugapen hau egiterik ez dagoela, dioten haietxe, ez dira mugapen haxe egiten inoren atzetik gelditzen!). Honela, perspektiba jenerala batetan ezkeriar edo ezkeraren aliadu ager zitezkeenak, operazio tipi honekin eskuindar huts bihurtu daitezke.

Erlatibitate hau ahazterik ez dago. Geroko azterpideetan inola ez ahaztekoan, halare, ontzat eman daiteke, gure judizioen gaia eta denbora metodikoki horrelaxe mugatzea. Horrela daduzkagu, 60-az gerozko euskal eskuin eta ezker bezala ikusita daudenak.

(Diferentziaok lehenago ere ba omen ziren, eta bitxia omen da, nola gerra ondokoei diferentzia ideologiko hauk "zuhurki gorde" zaizkigun. Niri bitxieta salakuntza hori egiten zait: nik ezaguturiko herriskak diferentzia horien historiekin beteta zeuden, historia tristet gehienetan. Baina beharbada egonen da Gipuzkoan herriren bat, non gurasoek umeei diferentzia horiek "zuhurki gordetzen" dizkien, eta oraindik ez dugu kasu harrigarri hori inbestigatu).

GIZALDI BERRI

Lehenengo hurbiltze batetan, hazaldi zaharren aldean berri guztia har dezakegu ezkeriartzat. Bion situazioak berak esplikatzen du hori.

Gerrak desarroilo bat zeharo hautsi zuen. Eta gerra ondoko urteetan ere, abiada berririk ezin asmatu ahal izan zen, bolar batetan. Esaterako L. Mitxelena Euskal literaturaren etorkizuna azterketan, gero eta ugariago darian negar-haria sumatzen du gure literaturan: ik. Idazlan Hautatuak, 1972, or. 23 eta hur. Gerra ondoko egoera latzean egin zen literaturaren berri gehiagotarako, ikus liburu honean bertan Asaba zaharren baratz eta Sarrera hitz batzu. JAKIN sortako Salvatore Mitxelena ere ikus daiteke. Salvatore adibide berezia bait da.

Gerra ondoko pesimismoa da nagusi. Ez dago ezertarako indarrik, negar egiteko ez bada. Hazaldi honi mundua guruzpide iruditzen zitzaion. Bai bere esperantzak eta bai demokraziek traizionatu zuten: ez zuen irtenbiderik ikusten. Euskararen heriotza kantatzen zuten, mendian pinua sartzea, urruntasuna, eta nolabait bere ahuleziaren eta desesperantzen sinbolo bezala har zezakeen dena: "hiltzera doan abenda baten / zotinak dituzu denak" (S. Mitxelena). Gehienez ere negar aski egin zuenean, erre-kastoei eta ximeletei kantatzen zien, kontsolatzeko, edo erlijioan bilatzen zuten babes eta gozagarri (opioa! aina opioak badu bere onik ere).

Urte latzak ziren: "urteok gutxi izanagatik, urte larriak izan dira, gizaldiz gizaldi bere hartan iraun duten gauza asko aldatzeko eta deuseztatzeko indarra beregan zekartenak". Etsi nahi ez eta, zerbait egin nahi zutenek, tresnak prestatzeari ekin zioten: lehen-lehenik, euskara "kaletartzeari". Eta horrelaxe esaten bazen ere, hori ez zen inoiz asmo "filologiko" soil izan. Euskara kaletartzeari egoera berriari atxikitzea esan nahi zuen: "Euskara biziko baldin bada —eta gure aurrekoena ez baina geure izaera benetan azalduko baldin badugu—, gure herrietako biziera nahasia euskaraz jarri behar nahi ta ez: gaurko ezinegona, bizibeharra eta ezin bizia, handinahia, diru-gosea, maitasun-gorrotak; gaurko gizonen ametsak, zuhur edo zoro; ezerezaren gau beltzean —hiltzeko sortua— nondik datorren eta zertarako den ez dakienak daraman huskeriazko ibilera galduta eta bera baino goragoko zerbaiten alde

gizona bere buruari uko egitera behartzen duen indar izkutua" (L. Mitxelena). Hemen, jadanik, esistentzialismoaren kutsua nabaria da.

ODISEA ESISTENZIALISTA

Itzulbiraren lehenengo une eta maila, bide zaharretatik berrietara, melankoliatik angustia eta haserrera pasatzea izan zen. Jende berriak, eta jende zaharren guztiz kontra, egin zuen hori beste zenbait "lehen alai eta harro bezain kopetilun eta ukakor" agiri artean: "Jende berria gailendu da, gazteagoa, zaharragoen usteak maiz txorakeriatzat dauzkaten soietakoa. Zaharragoak, ni ere tartean naizela, inoiz baino hobeto ari beharrean ezin okerrago jokatuak gara horien ustez alde askotatik. F. Krutwig izan zen, noski, besteak beste, bide horretatik lehenbizi abiatu zena eta merezi du aitormen hau aspaldi honetan ahaztuxea dagoenez gero" (L. M. Asaba zaharren baratz). Beste abiatzaile bat, krutwigen antzeko "naturaleza protestante" bat hura ere, Mirande izan genuen.

Beste bat, Txillardegi Leturiaren egunkari ezkutuari (1957) Mitxelena "mugarri baten antzera, lur berrien seinalea eta ezaugarria" deritza. Areago, nobela honen mamiaz: "ez dut uste inoiz gure hizkuntzan entzun denik horrelako hitz larririk, horren zinezko aitortik, horrenbesteko garraxi sarkorrik" (Sarrera hitz batzu). Eta honoko hau ere: "Txillardegi eta Leturiaren egunkari ezkutua gizaldi berri baten eta gizaldi horren obren aitzindari gisa agertzen zaizkit".

Ondorenean Mitxelena Lizardigandik (garai baten sinbolo bezala hartuta) zetorren mundua eta orain abiarazia konparatzen dizkigu: "Ez da zalan-tzarik Lizardigan... Alferrik bilatuko dugu beragan Europa eta mundu guztia dardarazten hasia zen lur-ikararen berririk. Dardarak ez gintuen artean ukitu (...) Bizileku sendoa bizi zen. Zimenduetan ez zik, ez zen paretetan artesiturik ageri". Honez gero, ordea, sinemena galdu da, dena koloka dago gure inguruan, eta azkenerako, hazaldi berriak dena problematizatu du: "...ezin ditzakegu besterik gabe guregana usteak, sinesteak, bizibideak, ohiturazkoak direlako bakarrik, zehatz eta astiro esaminatu gabe".

Hori da inportantea, nik uste: bat-batean mundua, seguridadea galdu eta gupidagabeki problematizaturik, biluzirik, aurkitzen zela. Krudelki problematizaturik, gainera.

Orduan problematizatu zen radikalki fedea (ez Eliza edo "erlijioa" bakarrik), problematizatu zen maitasuna (ez maitasunaren organizazio formak bakarrik), lana ez langileen situazioa bakarrik), euskalduntasuna ere bai, gaur bezain radikalki egin ere (Joseba Intxausti eta neran ere, disgustoren bat-tauk eramandakoak gara) ta esistentziaren zentzua bera. Esistentzialismoak egin ohi zuen orokortasunarekin problematizatu zen. Eta aldeaz aurretik soluzio positiborik bilatu gabe, absurduarekin gelditzeko konforme, hori ere esistentzialismoak egin ohi zuen bezalaxe.

Orduan hasi zen belaunaldi berriarentzat, oraindik dirauen odisea, Europatik ailegatzen zaizkigun haizeen eta gure harkaitzarteen erdian. Eta bat-batean gizaldiz gizaldi seguru egondako baliogeen eta arauen mundu guztia porrokatzen zenez gero, odisea esistentzialista izan behar hura, derrigor. Gerra ostek eta hain zuzen modan zegoen filosofia esistentzialistak, are indartzenago zuten kritizismo absurduaraino radikal hau. Garai hartako Sartre eta Camus irakurri beharko lirateke, orduko gazterien izpiritua ulertzeko. Mikel Lasaren poemetan aztarren franko aurki daiteke: "DANA ta NADA-k zir-kulua bukatzen dute".

Ez da Kasuala. Zenbaitn begitan orduan budismoak une batez hartu zuen distira (geroago akelarreek hartuko dute): inora ez daraman soluzio ilogikoa bezala agiri zen. Beraz, problemaren erdian gelditu nahi bait zen, inora ihesi joan gabe, soluziorik ez zen soluzio batetan egiten zen amets.

Aski sakon aztertu gabe dakukagu bolara larri hau, eta beharrezkoa genuke hori egitea: oker ez banago, bere hasiera behin eta berriro berregiten duen hazaldia bait dugu oraingo hau. Etengabeko krisian, horrexegatik. Ezin dituelako bere hasierako oinarriak superatu.

(Hemengo honek, halare, ez du historia bat izan nahi, azterketa historiko baten premia gogarazi nahi lukeen nota soila baizik).

(Jarraitzeko)
JOXE AZURMENDI

Euskal gizartea batera har eta, goitik behera ebakiaz gero, bi hazaldi biziki desberdinen diferentzia aurkitzen dugu: elkarri borroka egiten dioten bezainbeste zaizkio elkarri arrotz bi hazaldiek.

Beste ikuspegi bat ere har daiteke: gizarte hau zeharka, horizontalki begira liteke. Eta, orduan, eskuinaren eta ezkeraren diferentzia sumatzen dugu. Hala egiten da, behintzat, geroz eta sarriago gure artean. Baina nondik noraino eta noizdanik noiz arte redatzen da gizarte hau? Eskuinaz eta ezkeraz hitzeginez gabiltza nonahi: baina nola mugatu gure baitespen eta solasen? Ez bait da beti erraza, elkar aditzea. Eta eskuin/ezker konzeptuen iluntasunaz aparte, erabiltzen den epe luzeko edo laburreko perspektibagatik bakarrik ere bai: egunotan edo hilabete honetan edo aurtan, ezkeriarririk radikalena agiri dena, perspektiba luze batetan beharbada eskuindar ere ager daiteke. Eta uneotan eskuindar dirudiena, beharbada zinezko ezkeriarra dukegu perspektiba luzeagoan.

NOIZDANIK NOIZ ARTE DA "GAUR"?

Ez dago garbi, "gaurko" gizartea esanez, zer adierazi nahi den. "Gaur" hori azkeneko berrogei urteok baldin badira, dudarik gabe (hegoaldeko) Euskal Herriosoan ezkerrean jarri beharko litzateke: batez ere, batzuek esaten duten moduan, Euskal Herri hau hegoaldera asko zabaltzen diren egitura eta historia sozial batzuetatik kanpora, zilegi ez bada. Eta egin ere, kanpotik ikusten gaituztenek, gehienetan halaxe egiten dute.

Bururik txarrena geuk dugu. Erraz ahaztu dugu: atzo beltzak eta bost nork ikusi zituen, gorri izateagatik; Bilbo burges eta txobinista hori noizpait "hiri arnegatua" zela; bazeudela "probintzia traidore" batzuk, leial izateagatik traidore bezala madarikatuta; mundu honetako baztar triste klerikal batetan "sasi-errepublikak boltxebista" bat omen egon izan dela, katoliko militanteak buru zituela gainera, "herri boltxebisten adiskide" bat bazegoela; "hiritar peligraso" deklaratu zitezkeela herri batetako seme denak; gaurkoak baino zorigaitz gehiago sortzen

DEPURACION DE AGUAS S. A.

Ur lanetan eta zereginetan berezia edangarri, lantegiko eta igeritako urak gertutzeko zikindutako urak garbitzeko.

Urrut. 32 37 00 - 31 00 10 - 32 37 01
Gordoniz, 44

BILBAO

HAIN IKUTIA EZ DEN EGUNKARIA

ASTELEHENA

29

URRIA

**Nork
bere gustoko
informazioa**

Hil eta handik egun batzuetara jakin dut Josue de Castro joan zaigula. Errebista batetan irakurri dut. Haren orrialde beltza da nik sentitu dudana lotaren lekuko. Nere gaurko lotsa, Josue de Castroren «Geografía del hambre» irakurri nuenekoa bezalakoa izan da.

Jakiten ez dugun garrantzi haundiko gauza franko gertatzen da munduan. Baina zenbat gauza jakitea behartuta ez gaudenak! Nahi gabe, gorroto diedalarik, dakizkit nik gure munduko zenbait berri. Badakit, Kubalaren ezinean, Tobak joan behar izan duela Estambulera. Badakit Sueziaiko neska batek errege berria maite badu, «guapo» zaiolako izan dela. Hainbat gauza tamalgarri dakit! Eta okerrera, *bestek* nik jakitea nahi dutena dakidala. Ez dut, halare, Josue de Castro hil denik jakin.

Bestek. Fantasmek. Tamalgarriago da, benetan, ni ere fantasma horien arteko naizela pentsatzea.

Gure gizarteko hitz jarioen aurka jeiki eta, Josue de Castro indarkeriaren aurkako genuen. Barren muin gorrietatik zen aurkako. Halare, Hirugarren Mundu-

Josue de Castro:
Gosearen indarkeria.

aren aldaketa, biziera bakarra, iraultza armatuan ikusten zuen. Paradoxa guztien gainetik.

Berak zioenez, Historiak beti asmatzen du, eta indarkeriak ekarri ditu zenbait aurrerapen. Frantziako iraultza jartzen zuen lekuko. Baina boterea duten indarkeriak ekarri du, baita gure munduko atzerapena, aurrerapena baino larriago den atzerapena ere. Horrela, Hegoamerikan —Josue de Castro Brasilgo Recife-n jaioa zen— ehundik larogeik ez dute zer esanik, ehundik hamarrek dena egin eta desegiten duten bitartean. Ahaltzuen botereak egin du posible gure gizartearen atzerapena, eta ahaltzuen boterea indarkeriaren bidez lortua izan denez gero, guk ere indarkeriaz jeiki behar dugu. Bake zale garelako jeiki behar dugu indarkeriaz.

Azken hauxe da, nereikiko, Josue de Castroren ikasgaiak bikainena. Era honetan, hain ezagunak diren Recife-ko bi gizonen hautamen ezberdina egin dute: Helder Camarak hitzen indarkeriari ekin dion bezala, pentsatzen zuen Josue de Castro armien indarkeriari ekin behar geniola.

Josue de Castro «standard» batetan mugatu nahi izan zuen zenbait *marxista* zela adieraziaz. Baina etiketarik gabeko gizon jator haren iraultzaren beharra «standard» guztien gainetikoa zen. Dogmarik gabekoa. Hitz jarioen aurkakoa. Bizia.

Penagarriena, noski, gure herria dagoen zenbait *marxista*, *maoista*, *sozialista* eta *bista* gutxiko usaina darioten iraultzaileen bizi falta.

Eta horien artean izanen da norbait, Josue de Castro nor zen galdutako duena.

ASTEAZKENA

31

URRIA

**Lepoak
estutzen
direrean edo
NOBEL saria**

Estadu Batuek Ipar-Vietnamen lepoa estutu izan balute, edo eta Vietnam guziaren lepoa bakarrik estutu izan balute... ez zatekeen, noski, gutxi, baina, mundu guziaren lepoa eta kontzientzia estutu dute. AAAAAAGGG! baten ondorengo «KON... FOR... ME...» larria entzun dugu Iparrean eta Hegoan, Sartaldea eta Sortaldean.

Coriako inozoaren ipuina. Garbantzoak sartzen omen zituen oinetakoetan, gauero oinetakoak kentzerakoan egun guztiko nekeen ondorengo uzta gozoa biltzearen. Coriako inozoaren joko berdina darabil fazismoak ere.

Gurekin ere gauza berdina gertatu da. Lepoa estutu zaigu, eta kontzientzia eta lerdea dariola esan dugu: *Eskerrik asko, Kissinger!*

Kissinger sinbolo bat da. Eta Kissinger gizon bat da. Kissinger-ek, azken finean, bakea lortu badu, ofizioz, lanbidez zuen bakea lortzea. Kissinger-en iritzi pertsonalek gutxi balio zuten nazioaren interesen aurrean. Nazioaren eta bakearen ofiziala leial bat izan da Kissinger. Besterik ez.

Kissinger sinbolo dela esan dut, baina hobe litzateke kontrasinboloa dela esatea. Eta silogismo klasiko batetan, *maior* nazioa litzateke, *minor* Kissinger, eta *conclusio* delakoa, benetakoa ez den bakea. Lepoa estutu ondorengoa.

Egoera honetan, bizitza pertsonalak, egunero-egunero bakearen aldeko burrukak gehiago merezi du Nobel Saria. Ni ez naiz inoren ofiziala; nere kontzientziarena naiz, eta nahikoa da.

Helder Camara, Allende, eta Argel-en bildutako Hirugarren Munduko agintariak ditut gogoan.

Lepoa estututa bizitzea, eta konformatzea, ez bai da bakezale izatea.

ANJEL LERTXUNDI

ZINE

«GUDA - LEGEPEA» (État de siege) (I)

—Zineak diharduen atal honetik, zenbait argitasun eman digu gure adiskide Xabierrek politikazko zine eta zensurari buruz.

Zensurak, politika arazoei, erotismoari eta sexo arazoei baino oztopo gehiago jartzen diela pentsa dezake norbaitek.

Nik behinik behin, gauzak ez ditut horrela ikusten. Sexo arazo eta erotismoa (pornografia ere bai), aldi laburrago eta jakinagoetan galbahetuko dizkigute politikazko zinea baino. Politika bera, are eta gehiago. Apustu egingo nuke «Parisko azken tangoa» gaur aztertuko dugun «Guda-legepea» baino lehenago sartu baitez.

—Politikazko zineaz hornitzeko, beraz, bi bide ditugu, Xabierrek ongi zioenez: Aldizkari eta liburu bereziak irakurtzea (honetarako ere zensura berak badu hamaika marritila), eta iparraldera joatea zenbait pelikula ikustera.

Gaurko «Guda-legepea» ere, bigarren bide horri esker ikusia dut. Baina, gatozen harira eta konta ditzagun pelikularen gorabeherak. Costa-Gavras zuzendariaren film honek, hau dio hasiera hasieran: «Hemen ikusiko duzuen, gertatua da».

Gure ustez ere, halaxe da (gertatua alegia), nobeletan bakarrik leku izan dezaketen pasarte eta huskeria bat edo beste kenduz gero.

—«Guda-legepea»-k, tupamaroek Hegoameriketan egindako sekuestro edo bahitura bat du gaitzat.

Gazte multzo bat (neska eta mutil), kalean zebiltzan hamar-hamabiren bat beribilez jabetzen dira lehendabizi. Pistolak erabiltzen dituzte horretarako eta kotxejabeek, era ezberdinak erantzuten diete gazte bahitzaileei. Gehienak, bildurak hartzen dituzte armak ikusi orduko, eta ezer esateko gauza ez direla iritziaren dira beribilek. Taxista batek (bestetan eraman zioten nonbait) beribila ondo zaintzeko eskatzen die irrifarrez.

Azkenik, txofer bat elkarrizketan hasten da tupamaroekin. Hura bat omen zetozen gazte iraultzaileen pentsakerarekin, baina, arma-bide hura ez zuen gogozko.

«Zu, pentsaeraz bat zatoz. Eta, ekitzaz? Zer egiten duzu?»

Azken galdera honek mutu uzten du gure txoferra, eta tupamaroen ekitza aurrera doa.

—Harrapatutako kotxeak, hiru lekutara biltzen dira. Enbajada batetako gizon, Brasilgo konsul eta Iparrameriketako tekniko baten etxe inguruetara.

Hiru gizon hauk, bakoitza bere etxetik lanera noiz irtengo daude, tupamaroak.

Ateratzen dira azkenean, eta beribilez inguraturik, hirurak bahitzen dituzte. Iparrameriketako tekniko (Santore deituraz) zauritu egin zuten halabeharrez. Santore-k bere lanak eman bait zituen eskuak lotu zizkieten arte, eta ustekabeen pistolak danba eginaz, bala bat sartu zion gazte batek bular gainean.

Hiru gizonok bahitegira zeramatzitela, polizia eta ejerzitua kale guzietara zabaltzen da asaldaturik. Enbajadako gizona, kalean utzi behar izan zuten ezinbestean. Baina Brasilgo konsula eta Santore, izkutalekuraino eramatea lortu zuten.

Tupamaroek, agiri bat argitaratzen dute, bahitutako bi gizonen truke preso politiko guziaz askatzeko eskatuz.

Egoera berri honek, jende asko jarrarazten du lanean.

Poliziak batetik, kotxe, etxe, kale nahiz mendi guzietan egundoko errejistroak egiten ditu. Katxeak, giltzaperatzeak, arrasto-zakurrak.

Jende arruntari berriz, galdera bat edo beste sortzen zaio egunkariak irakurri ondoren. «Zer da Santore hori? Zergatik bahitu ote dute?»

Kazetariak ere, jo-ta ke dabil-tza albiste bila. Iparrameriketako enbajadorearengana jotzen dute Santore-n berri jakitearren. Baina, hark gauza garbirik ez die esaten.

Santore, kaleetako trafikoa zuzentzen aritzen omen zen, polizi-

ari lagunduz. Beribilen joan-etorrietako tekniko izaki.

«Baina, zuen teknikoek nolatan egiten dute lana hemen?» galdatzen dio kazetariak enbajadoreari.

«Gure teknikoak, «Alianza para el Progreso», Kennedy-k burututako egitarauari esker, Hegoameriketako Herri atzeratuak laguntzen ari dira».

Erantzun honi, beste bat hobe eman zion berriemaileak. Dato bidez, Hegoamerikak Iparramerika laguntzen zuela, eta ez alderantziz, frogatu zion. Egunkariak egia alde egin dezaketen lana garbi agertzen da pelikulan zehar.

Bestetik, Kennedy-k «Alianza para el Progreso», C.I.A.-ko jendea Hegoameriketara sartzeko sortu zuela ere, esan zuen zenbait bere garaian.

Berriemaileak, informazioko ministroarengana inguratzen dira hurrena, galdezka, ea ezagutzen dugun goberno motari dagokiona esan zuen hark: Han ez zegoen politikarik preso. Giza-hiltzaileak baizik.

Herri hartan bazen, itxuraz demokratikoki jokatzeko Lege Batzarra, Parlamentoa ere. Eta han ere baziren gorabeherak.

Gehiengoak, eskubia eta goberno zalea, tupamaroen mugimendua erro errotik ezabatu nahi zuena. Gutxiengo ezkerre ere, han zegoen, sozialista, komunista eta bestek osatua. Hauek, poliziaren torturak haiztzen zituzten. Baina, ez alferrik! Gobernoak hartu dituen neurri latzei (guda-legepea, e.a.) baiezta ematen dio Batzarrek.

Bitartean tupamaroak (mozorro-turik) elkarrizketan hasten dira sekuestratu dituzten bi gizonekin.

Brasilgo konsula galdezka ari zaie harriturik: «Zergatik ni?»

Hura ez zen gizon inportantea. Edozein administratiboren hurrengo kargoa bait zuen.

«Zuk Brasilgo gobernoari laguntzen diozu, eta haiek berebiziko oinazeak nozitu arazten dizkiete preso hartzen dituzten politikoei. «Escuadrón de la muerte»-ren aditza izango duzu, horregatik!»

Santore gizon handiagotzat dute tupamaroek, eta honela erasotzen diote:

«Zer zara zu?»

«Komunikabideetako tekniko naiz. Trafikoa zuzentzen aritzen naiz».

«Zu polizia gidatzen ari zara, gobernoaren aurkakoak giltzaperatzen dituzten».

«Ez, ez. Ni tekniko huts eta soila naiz».

«Bai. Brasilen golpe de estado delakoa zuzendu eta, Santo Domingora Iparrameriketako guda-riak sartu zirenean, aurreko muturrean ibilitako teknikoak. Santo Domingo, garai hartan, gerra giroa zela-ta, geldi geldi zegoen. Nohor ez zen kalera ateratzen, eta zuk, zer egiten zenuen hango poliziarekin? Trafikoa zuzendu?»

«Han jendea ez zegoen gustora eta nik, goberno berria lagunduz, Herriari mesede egin nion».

«Herriari, ala United Fruit-en interesen?»

Gisa horretara jarraitzen da galdera-erantzunaketa.

Santore Santo Domingotik tupamaroen Herrira etorria zen eta bertako poliziarekin harreman heriotz zituen. Ikus dezagun nolako harremanak:

«Gizon hau, tortura maixu hau ezagutzen ahal duzu?» galdatzen diote berriro Santoreari argazki bat erakutsiaz.

«Ez, ez. Torturatzaileekin eta politikoeikin ez dut zerikusirik. Ni tekniko bakarrik naiz».

«Eta hau?», beste Iparrameriketako tortura irakaslearen argazkia agertuz.

«Ezta?»

Hirugarren argazkia ere (Santore-na) ateratzen dute galdatzaileek, eta hiru paperak elkarren ondoan jarriaz, Santore beste bi oinaze-erantzunak erdian azaltzen da mahai baten inguruan.

«Bai, bai. Ezagutzen ditut», aitortuko du azkenean.

(Beste batez beretik)

ISAKI AZKUNE

ETXEKO-ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE
ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'zazu
ATOMIZADO LAGARTO — Jaboia erabilli beti
Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — Jaboia bear dozu eros!

JABON LAGARTO, garbiketarako jabol bakarra
Etxeko-andrearentzat neekamerik egokiena.

JABON LAGARTO!

FAGOR

edaria
epela dagola?
FAGOR 'ek
oztuko
du bereala

YOGUR

GURELESA

GOGOZKOENA

lezo

BIXINTXO

Iraila izaten da festa giroan gure hilaiberik sonatuena. Lehenengo eguna "Bixintxo", aurtun larunbatez; uste dudanez, jai hau, nahiz egun berean ez, Hendaian eta Lezon baizik ez da ospatzen.

Hendaian ospatzea ez da harri-garri, San Bizente bait da zaindari, haina zer dela-ta Lezon? Lehen, Baionako diozesikoak ginelarik, mugak banatu gintuenean, alde hontakoek hara joateko eragozpenak zirela-bide, ohiturari Lezon jarraitzea erabaki zutelako. Interresgarri litzake jai bakan honen motibazioak aztertzea.

Haur ttikientzat izaten dira ospakizun guztiak; Oiatzun eta Bidasoa aldameneko herrietatik etorritzen da batez ere jendea, Lezo bertakoaz aparte.

Behoko Elizan (Goikoan lehen) meza izaten da haur ttikien negar eta orruekin batera; meza ondoren, haurrei "Ebanjelioak" edo irakurtzen zaie apaizak eta banan bana (lehen bederen) aldarean etzan eta bueltaka eramaten ditu alde batera eta bestera. Behoko Elizatik irten eta Goikora joaten dira, han agertzen duten santu bat ikustera; santuak San Sebastianen martiriaren itxura du, baina (holako-gauzetan ere ez naiz oso jantzia) esan didatenez San Bizente bera omen da eta Donostiako zaindariaren antzeko martiria izan omen zuen. Segidan, egurdian, etxera abiatzen da jendea bere haurrekin.

Horrela erabilitako haurrak lo hobe egiten duela eta begiz jota badago sendatu egiten dela sinesten du jendeak.

SANTAKRUTZAK

Herriko festa nagusiak, nahiz egun batzutan eguraldiak aski lagundu ez, pozez eta atseginez joan zaizkigu. Neroni, festa-egunotan herriatik kanpoan ibili naiz eta kon-tatu didatenez jendea eta animazioa ez dira faltatu.

Festetako programa eskuartearen daukat eta zilegi bazait (herriko batek edo batzuk egia esateko eskubide ematen ez badidate ere) bere kritika antzeko zerbait egin nahi nuke.

Irunen inprimatua izan da eta erdaraz dago zeharo. Hona dakazkien festak: Txistulariak, buru-haundiak eta erraldoiak (6 aldiz), "Elias Salaberria" pintur-lehiaketa eta bere erakusketa, "Santa Cecilia" donostiar koralarren iharduna, dantza-soinua (7 bider), ziklistak, meza, harrijasotzaileak, haizkolaria, bertsolariak, pelotariak, balonmano, danborrada (gazteena eta haurrena), Rondalla, "tiro al plato" delakoa, toka, kantariak, bazkariak (haurrena eta beste), teatroa, dantza askatuen lehiaketa eta fanfarre bat.

Aipagarrienak, noski, pintur-lehiaketa, "Santa Cecilia" korala, bertsolariak, kantariak eta nolaz ez, "Intxitxu" oiatzuar antzerkitaldea; beraz nahiko hornituak iruditzen zaizkit aurtengo Santakrutzak. Haur egunaz zer esanik ez; bazen garaia haurrek festetan egun bat berentzat izateko; zorionak antolatzaileei.

Euskal jai egunaz, berriez, ez nago hain konforme; tunante rondalla bat bertan sartzeko izugarriko imajinarioa behar da eta ez zait oso egoki iruditzen bazkal ondoko soinu erdal orkestina batek jotzea. Bestalde, "Intxitxu" teatro-taldearen "Aralar"ek bost duroko sarrera baino gehiago merezi duela pentsatzen dut. (Badakit bai, alde batetik eta bestetik dena debalde izan behar zuela ziotenen indarra nabaritu dela); oiatzuarren iharduna ikastolaren alde izan zen. Gainera, huts xamarra gertatu bide zen egun hau; zergatik bertsolariak, haizkolaria, harrijasotzaileak eta pelotariak ostiralek, herriar gehienak zoritxarrez herriatik kanpo lan egin behar dutelako ikusi eta entzun ezin ditugunean eta ez igandez nahi duenarentzat aukeran eta euskal jai egunez? gertatu bezala, badirudi horrelako gauzak erretiratuentzat eta kanpotarrentzat bakarrik direla, bestetarik ezin bait zen ugari izan.

Barkatu ezin dena, programa er-

dara hutsean argitaratzea da. Festetarako batzordekoek ez bide dakite erdara ezarri egin zaigula eta euskara aintzakotzat hartzen ez denean, euskaldunoi aintzakotzat hartzen ez zaigula eta ezartzaile bihurtzen direla. Erdaraz iaioak balira gainera, ezer ez; programak erdaraz dioenez festak direla-ta ospatzen da Gurutzearen eguna eta ez kontra; "gran" hitza 11 bider aipatzen da eta ez da gutxiagorik ere hainbestearaino.

Gure "Felipito" etorriko zela zabaldu zen herrian, baina zorionez, ez zen hala gertatu.

Programa bera ez da oso dotorea; ez dakit oraintxe Aiumentatuak herriko inprimerei lanik eman nahi ez dien ala inprimetiek holako lan eskasik egin nahi ez duten. Nork daki!

Programa alde batera utzita, ZERUKO ARGIAK eta Donostiako erdalegunkariak eskainitako orri bereziak, ikastolaren aldeko hiru kantinak (puntuak irabazi nahi al zituzten apostoladukoak?), erreto-rearen zabaltasuna (eliza antzerkirako eta kantadiraiko utzi zuen) eta Atzekoateko mutiko kuadrilla aipatu gabe ezin utzi.

Bidenabar, Allerru Elkarteari, bere Argazki Batzordeari, Lezoko Guraso Elkarteari eta ZERUKO ARGIAKO orriak antolatzen lagundu duten guziei, eskerrik beroenak.

Sistiaganeko Pellok

deba

Irakurri genuen "Aingeru"n herriko berri emailei egin zigun kritika. Uste dut holako iritzi eta zirikadak mesedegarri direla. Dioen bezala, berriak ahalik eta mamin haundikoan, gaur-gaurkoak erabili behar ditugu, alferrikako hitzekin apainketa egiten saiatu gabe. Zeren noiz-behinkakoa izanik gure lana ere, albisteak zehatz mehatz eman behar genituzke.

Gauzak esatean gazta eta piperra komebigarri zaigula zion Aingeruk. Baina, hau balio haundiko doaia izanik, sarritan nahi eta ezin ibiltzen gera, zoritxarrez.

Ondoren, Amatiño eredutzat aipatzea egoki dela deritzagu. Bai eta Lezoko "Sitiaganeko Pello" ere Zer ikasi asko daukagu bai batari eta bai besteari.

Bijoazkio eskerrak Aingeruri, berak esandakoa eginaz, bidea urratzen joateko badugu eta.

HAUTESKUNDEAK

Badatorkigu herriko kontzejalak berritzea. Herriaren onerako Udaletxetik zenbait gauza lortu ditezkeela derizkiogu. Dakigunez, talde bat osatua da Udaletxera sartzeko asmoz. Herriar gehienok ezagutzen ditugu, seikote garbia, taldean lan egiteko egokia, esango genuke. Nere iritzi apalean, une larriak balitz, beren nahiak bete ditzaten lagundu egin behar genieke, beste urtean bezala azaldu bait ditezke nobaitzuk beste asmo batzuetaz...

ERNE IBIL GAITEZEN

Esan digutenez, herriko alkateak hasiak ditu Deba eta Itziar artean lehen mailako eskola berri gehiago egiteko jostioak. Itziarren sortzen ari den lantegi sailen ondorioari begira, agian.

Gizon honen egin beharrak mugarik ez duela dirudi. Ez dira nolalanahikoak bere lanak, ez horixe. Baina berri honek benetan kezkatu gaitu. Gaur Deban lautatik hirur bat ume gaztelar giroan hezitzen badira, eskola berri honekin zenbat izango ote dira kinka horretan? Ez al litzake posible Ikastolak, eskola gehitze hortan parte hartzea? Ikastolako batzordeak hontaz kezkatu behar lukeela deritzagu.

Azken Batzar Nagusian, gehien batzuk, ikastolaren etorkizuna aztertzen baino, han azaltzen ziren zenbait pertsonen iritziak bazter-tzen saiatu ziren. Bakoitzaren ezaugarri, egiten duen lana da eta ikastolan fantasma ikusteari utziz, hel dezaiozun etorkizunari eta, gustokoak ez baditugu ere, harek dakartzkien ondorenei.

IDIAKEZ

zestua

IKASTOLAK AUERRERA ATERA BEHAR DITUGU

Esatea errazago da, noski, auerrera ateratzea baino.

Hala ere, bada galdera zailik eta egokirik ikastolaren etorkizunari buruz.

Nola bultzatzea behar dugu gure ikastola?

Guztiok irakasle izatea ez litzake biderik onena. Horretarako badaude batzuk aukeratuak.

Baina beste era askotara, laguntza haundia hartuko luke ikastolak, lanerako prest bageunde.

Zestua ez da herri haundia. Egin ditzakegun lanak bai, ordea, eta has gaitezten ikastolako arazoak aipatzen.

Diru arazoa. Urteik urtera diru gehiago behar, eta dirurik ez. Kezka latzak sortzen dituen arazoa dugu hau ikastolan.

Oraintxe aspertu samarturik gaude zozketa eta txarteletan; batzuk saltzen, besteak erosten.

Diru-iturri emankoragoak behar genituzke. Jaialdi eta erakusketak antolatuz adibidez. Pedagogia eta euskal kultura jaso beharrean gaude, biharko egunez euskaldun jatorrak izan ditzagun.

Horretarako, eten gabe lanean saiatu beharra dugu, batzordearen elkar harturik. Urtero berritenden batzordea badugu Zestuan, eta jator ari zaizkigu lanean, beren eginkizuna ondo bete nahirik.

Gazteek ere aukeratu berria dute batzorde bat ikastolari laguntzeko asmoz. Naiz urte gutxioko izan, antzerki bat antolatzea auzartu dira.

Lurdes Iriondok ikastolako haurrei antzerki zaletasuna esnatzeko euskara ederrean idatzitakoa aukeratu dute.

Abenduaren erdi aldera jokatu nahi lukete gazte hauek beren antzerkia. Jaialdi bat eratu eta beren aletxoak ikastolari eskaini.

Eta, horiek horrela, jarrai gaitezten batzordeak dituan asmoak adieraziaz.

Batzorde zuzendariarekin elkarriketatu nintzenian, agertu zen halako kezka nagusi bat. Estutasun eta larrialdiak izan arren, gurasek duten patxada eta lasaitasuna.

Ikastola herriarena da, eta guraso nahiz gazteak kontzientziatu eta kezka hartzea izango da, batzordearen eginkizunik zailena. Arazoak jabetzeko, urtean zehar haurra ikastolara bidali eta batzar nagusira joatea ez da nahikoa.

Egin beharrekoak dira horiek ere, baina egunefoko lana eta laguntza da premiazkoena.

Gaztediaz asko hitzegiten dugu, eta zoritxarrez gaizki hitzegiten ere bai.

Hala ere, urtean zehar gazteek beste askok ez bezala laguntzen dute. Nahiz beren pentsakera jendeak garbi ikusi ez, gaztedia ikastolaren alde ari zaigu. Berrogeita hamar mila pesetatik gora ateratu ditzute aurtun berbenak eratuz, eta diru multzoak berez esan nahi haundirik ez baldin badu ere, ikastola laguntzeko lan horiek hartzeak bai.

Eta diru kontuan sarturik gaudenez gero, bada laguntzailek gure herrian. Batzuek urtean behin ordaintzen dute, besteek sei hilabetetik behin, e.a. Hilero ala astero ordaintzea ez litzake txarra izango, hilero sortzen den akatsa erreago berdinduko litzake-ta.

Zestuan bada, ongi laguntzen duen lantoki bat, eta beste lantokioek ere poliki poliki horretara jotzeak mesede haundia egingo luke.

Bestetik, umeei, mendi-ibilaldi eta jaialdiak eratzen zaizkie. Zestuan, zoritxarrez, haurrek ez dute jostatzeko leku egokirik eta batzordea arazo honetaz jabeturik, zenbait gauza antolatzen du, andereñoek lagundurik.

Euskal kirolak ezagutu araztea nahi litzake, gero gizon direnean indar ditzaten.

Eta azkenik, nere lehen idazlan hau bukatzeko, Zestuko ikastolarako, batzordea, araudi bat egokitzun ari dela esan dezagun.

Guzien onerako eta guzientzat atsegin izan dadila.

MIKEL OLAZABAL

errezil

ESKOLAK

Urtero eta garai onetan lelo berdiñakin arkitu oi gera: ikastaro berria.

Askotan bear dan arretarik ez diogu ematen ikastaro berri onen aserari. Jakiña, urte bete bait daukagu aurretik; orain galduta gero osatzekotan izaten gera; eta askotan kaltegarri.

Ikasleek burutazio aundiak izaten dituzte. Maixu edo irakasleen aldeketa daa, ona edo txarra izango ote dan, liburu berriak dirala eta abar. Itz batean, mundu berri batean sartzen dirala iruditzen zaie.

Ez goaz ordea ikasle bati jeneralki zer gertatzen zaion esatera, konkretuki baizik: errian zer gertatzen zaigun esatera. Eta ona emen erriko azterketa bat.

Iru eskola ditugu errian. Une onetan, auzo eta ballarak utzirik, errikoa egingo degu. Txikiak, erdikoak eta aundiak, iru maillatan zatiturik. Bi maixu eta maestra bat. Iruak erbestekoak, jakiña, euskeraz ez dakitenak. Bi, leengo urtean gurekin izan genituen. Neska-mutilak naasturik izaten dira. IKASTOLARIK ez degu. Eta orain, ona emen gure kezka.

Aurreratasuna eta, bidezkoa aal da irakasle erdaldunak ekartzea? Umea eskolan bildurti eta lotsati oi da. Nola izketan asi ez du asmatzen. Eta maixu bati ajolarik ez dio arazo onek eta orrela umeak, aurrera egin bearrean, bere artan gelditzen dira.

Maixuak nai duten guztia egin bear aal dute bein errian jarri ezkeror?

Zergatik ez da antolatzen txikien maillako oiekien bederen, IKASTOLA bat? Lanik egin aal da arazo onetaz? Erriarentzat, guraoentzat eta umearentzat ez aal litzake egokia?

Errian, bakarrik ez gera bizi. Auzo eta ballarak ere bear dituzte beren eskola eta abar. Erria zabala da. Baiñan ez aal diteketa, bildu-

rik, arazo ori konpondu? Orretarako bildu, itzegin, ordu batzuk galdu, denen iritziak jakin bear dira.

Guk, emen, geure iritzi bat, kezka bat, azaldu degu. Orain lan egitea bakarrik gelditzen da. Onerako izan ditezela ematen diran pausoak.

KIROLAK

Joan dan illa eta oraingo au oso kirolez beteak izan ditugu. Jakiña, erri-kirolak. Soka tira eta demak geien izan ditugu. Urnietan bat; demak berriez, errian.

Batzuei ez die grazia aundirik egiten orrelako jokoak. Beste batzuk berriz jokatik jokora ibilliko lirakeenak dira. Zeiñen gogoia egin? Joko oiek denak kendu ala geiago jarri?

Leen astoak izan badira, laister idiak izango ditugu, erriko jaietan ain zuzen.

Asto eta idi, arre eta so, aida eta uoo, laster geurok biurtuko gera asto eta idi.

Eta beste sail batean sar gaitzen. Ain zuzen, txirindularitza aipa dezagun. Or dabilkigu gure erriar Xanti. Aurtengo au oso urte gogorra eta ona izan du. Gogor eta gogotsu ibilli dan ezkeror, irabazteak irripar egin dio. Ez dezagun aatz Españiako txapeldun dala, mendian gora. Zorionak, Xanti Lazkano, eta ez aaztu erriar sentitzen zaitugula. Aurrera!

Azkenik, baita pelota-jokoa ere. Emen, Joan Mari Beristain goi-goi-ko maillaraño igo zaigu. Gure aldetik, partidu asko irabazi eta erriaren izena goian utz dezazutela, orain arte egin dezuten bezela. Zorionak bioi.

ERIoTZAK

Gure artean bizi ondoren, joan zaizkigu betiko atsedenera Irure-Aundiko- Joan Martin, 28 urte zituela. Eta baita bere osaba, Irola-Zaarreko J. Martin. Bere guraso eta etxekoei, gure samin agurra.

ERNIO-ARRI

ARTO-ZURIKETA LUHUSON

Lapurdin, Kanbotik bizpahiru kilometrotara dagoen LUHUSO herrian, Azaroaren 4an, «arto-zuriketa» deritzan jaialdia izango da, Baionako Ikastolaren alde.

ERREKARTEA baserrian egingo da arratsaldeko laueta hasi, eta gauean berandu arte. Han izango dira arta, gazta, gaztain, lukainka, ardo, sagardo eta beste.

Bil gaitezten Luhuson jai egun hau ospatzera.

Hara iristeko bidea: Donibane Lohitzun, Ezpeleta, Kanbo, Luhuso.

JOSE ZINKUNEGI'REN
OPTICA BERRIA DONOSTIA

URTIETAN LAN OIETAN OITUA

BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

Hernani, 4

DONOSTIA

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartuak, eta nora jo jakin bear du baserriar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gañera esne putzuak, Oiek guztiak beretan ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

irura

Joan dira erriko festak. Dotorreak ziran, baiña eguraldiak ez zuan lagundu.

Lasarteko «Erketz» dantzari taldea etorri zan dantzan egiteko asmoz: Neskatxak Jaurrietako dantza, mutillak Durangoko dantza eta neska arrantzale dantza dantzatu zituzten. Gero euriak eman zuan eta beren dantzaldia ortan bukatu zan tamalez. Xemein, Soka, Mutil, Sorgiñ, Luzaideko dantzak etb. beste baterako gelditu ziran.

Etorri ziran musikeroak: Nagik, Los Zafirok, Egurrola anaien trikitrixa, eta erriko txistulariak. Bai batzuek, bai besteek jo ta jo ez ziran aspertu, eta ezertxo ere faltza ez zedin txalaparta ere izan genuan gau batean.

Eleizpean pelota txapelketa xarez jokatu zan; Joshe Sorondo eta Luis Migel Uzkudunek txapela eramane zuten, biak iruratarrak.

Errosario igandean «Leidor» abeslari taldeak Meza Nagusia abestu eta ondoren abestaldi ederria eman zan D. Fernando Aizpurua buru zalarik.

Erriko neskek ere bi egunetan oso poliki dantzatu ziran. Ortarako Mari Joani Olano eta Mertxe Armendariz aurreko bi illabeten illuntzerot erakusten jardun ziran.

Errepetizio egunean orain arte erriko Alkate Domingo Ameztoryri. Erri bazkari-omenaldia izan zan; 150 bazkaldar bilduko giñan Aizpurua ostatu famatuan. Bazkari bukaeran Kepa Olano oraingo Alkateak itz labur eta biozkorrez erri guztia izenean eskeintza egin zion eta urrezko medalla eman. Ondoren Domingo jaunak altxa eta esker ona eta erriaren alde lana egiteko prestasuna agertu zuan. Emendik bijoakio Domingo jaunari nere zoriona.

Erriko beste berriak: Gabiritik sendagille berria etorri zaigu. Leen genuena, D. Joan Maria Urkia, Legorretara joan da. Bioi, beren lanleku berrietan suete ona.

Automobil batek jota klinikan dago Blanca del Ser neskatxa. Oso gaizki egon da, orain oberantza egin duela dirudi. Ori dala-ta Alkate berriari erregu bat egin nai nioke. Gure errian alderdi batetik besterako bide pasatzea arrisku handikoa da. Ez daukagu ezereen segurantzirik batez ere zaarrak, emakumeak eta umetxuak. Or gabilta, toreroak zezen plazan bezeal, antomobillak toreatzen, geienok eskapada bat baiño geiago egiñak gera. Ez nator argi gorriberde baten eske, automobilaren soka luzeagotzea izango iltzake-ta.

Baiña Lumane eta Patxiku-ene artean lerro ori zabalez (cebra) pasa-bidea ezin aal liteke markatu? Tarte ori aipatu det, eskola, eliza, aiuntamentu etxe, palza, aurrezki-etxe, mediku etxerako pasa bide nai ta naiezkoa dalako.

Erriak asko estimatuko lukeela, nik uste.

YODABE

pasai donibane

JAKINTZA ASTEA

Gerra ondoren jaio geranok, ez genuen horrelako jaialdi ederrik eta mamitsurik geure herrian eza gutu. Aste honetan, aitor dezagun bidenabar, euskaldun nabaitu gara la Euskalerriko gure herriak honetan; izan ere, kontrazio bada ere, sarritan ARROTZ bagina bezela bizi bai gara.

Aste honek, beste aldetik, txertaldi eta bultzada bikaina eman dio gure euskaltzaleasunari. Antolatzen ibili direnek, har bezate gure eskerrik sutsuena.

Urriaren 15ean, Iñaki Larrañaga, Siadeko taldekoa, Ekonomiaz mintzatu zitzaigun. Euskalerrian dugun Industria: zahar, txiki eta inbestigaziorik gabekoa dela, zioen. Lantegiek, dirua egiteko beste asmorik ez dutela izan, etorkizunari begiratu gabe. Planifikazio eza.

Estudiantek ugaldun badira ere, bere ikasketak bukatu ondoren, nora jo ezinik dabilta, hemen lanik arkitzen ez dutelako.

Unibertsidadeari dagokionez, zera zioen, farregarria baino are negargarriagoa dela gure egoera;

izan ere, Unibersidade alerik ez izateak, beheko mailan jartzen gaituela. Ez dugu aski profesional eskolarik. Gure Herriak egitura edo estruktura jatorra izateko, iturri honetatik edan behar du: Unibertsidadetik.

Urriaren 16an, Benantxio Otaegik ederki adierazi zizkigun euskal lehen gizonen urratsak. Diapositiben bidez, ikus ahal izan genituen, artzulo zenbaitetan egin den lanak eta azterketak; esaterako, Altxerri, Ekainen, Santamamiñen, Aitzbitarten eta abar.

Urriaren 17an, «Amar Lur» filma ikusteko aukera ezin hobea izan genuen. Anton Artamendik (berak dakien iaiotasunarekin) egindako argibide eta adierazpenak, guztiz algundu gintuzten pelikularen zenbait zati ulertzeko. Herriko zinema bete zitzaigun.

Urriaren 18an, Txomin Izagirre, Gipuzkoako ikastolen idazkaria edo sekretaria, ikastolaz mintzatu zitzaigun. Ikastolak duen garrantzia, ikastolak daraman hainbat arazo eta problema, ederki azaldu zitzaigun. Halako hitzaldi interesgarria izanik, penagarria izan zen umeen gurasoak ez etortzea. Gure semeen problemak baino gehiago, futbolaren kezkatzen ote gaitu?

Urriaren 19an, Gaizka Barandiaran izan genuen, Folkloreaz mintzo. Interesgarria benetan hitzaldi hau. Zer den folklorea, Tradizioa eta abar, adibide edo ejenplu askoren bidez, adierazi zigan. Ondoren elkarrizketa bizia sortu zen.

Urriaren 20an, Herriko frontoian euskal jaialdia, egungo abeslari famatuenek parte hartuaz: X. Lete, L. Iriondo, G. Knörr, Oihartzunak eta Oskarbi taldeak.

Hitzaldietan 50 edo 60 bildu baginan, jaialdi honetan 500 entzule elkartu ginen. Leporaino betea beraz. «Zergatik, galdatzen nion behin eta berriz neure buruari, zergatik honelako aldea hitzaldietako eta jaialdiako entzuleen artean?». Jendeak biziki txalotu zituen abeslariak. Inor gutxitu gabe, esan dezagun, Xabier Leten «tangoaren» presentazioa eta abestia guztiz atsegin izan zitzaigula.

Urriaren 21ean, Dantzarien eguna: Itxas-Mendi taldeko txistularien biribilketa, tanborrada, umeen eta zaharren dantzari taldeen saloa ospatu genuen. Zaharren talde honetan, gazteenak 50 urte ditu eta zaharrenak berriz 70. Ikusleek gozotik txalotu zituzten «zahar-gazte» hauek.

GURE ESKERRONA agertu nahi diegu antolatzen ibili direnei: kartelak eta eskuko egitarauak zabalitzen, alkiak biltzen, sarrerak banatzen, afariak zerbitzen eta abar. Bakoitzak jarri duen borondate ona eskertzen dugu bihotzez. Baita Aurrezki Kutxak, Donostiako Herri Irratia, lagundu diguten lantegiak eta hitz batetan, gainontzeko guztiak. Lehengo Jakintza aste honek, izan dezala datorren urtean, jarraipen jatorrik.

IÑALURRETAK

iurreta

Donostiatik Bilborako autobidearen ondoan, Durangoaldean, herri bat dago, IURRETA izenez eza gutzen dena. Ez txiki eta ez handi, biztanle gutxiarekin, heurretatik asko atzerritarrak.

Iurreta izena aipatzean, hainbat jende «dantzari herria» bezala ulertzen du. Eta ez dagoz oker, ba, Durangoaldea dantzarien sorlekutzat jotzen bada, Iurretan dago gaurregun dantza zaharren euskarririk gogorrena. Mikel Deuna dantza taldea. Dantza zaharrak batu eta ikasi, herriz-herri dantzatzu jendea alaitzeko.

Talde hau mutilek bakarrik osatzen zuten aurrenarte, baina orain neskek ere tartean sartu dira, eta denek batera GORULARI dantzak egiten dituzte. DANTZARI DANTZA eta GORULARI DANTZA, orain urte pila bat dantzatzan ziran erara. Bertako zaharrek dienez, herri hau ez da inoiz dantza talde barik egon.

—oOo—

Aurtengo San Migelak joan dira. Bazan nahiko poz antolatzaile gazteen artean. Neurketak-jokaldiak, abesaldia, dantza-zaharrak, Verbena... inoiz baino jende gehiagok parte hartuta, antolatutako jaialdiak. Baina, bazegoen kez-

ka bat ere, beste urte batzuetan antzera, norbait ala zerbait kenduko zutela baimenak ematera-koan. Uste eta izan. Abesaldia, X. Lete eta L. Iriondo barik osatu beharra. Gainera eta ez dakigu zergaitik, txalapartariak ere ez ziran agertu. Guztira lautik batekin gelditu ginen: Benito Lertxundirekin. Abeslari ona berau, abesti politekin eta gogorik onenarekin saio atsegingarri bat eskaini zigun.

Nolako izango ote zen denak etorri izan balira.

—oOo—

Egunokaz, Iurretak beste arazo bat ere badu. Delako Dr. Lauzurikakalea konpondu zuteneko zorrak ordaintzeari buruzkoa. Dakigunez, herriaren zati barri honetan, kaleak banaka konpondu dituzte eta heurretara atea duten bizilekukoek ordaindu ere bai. Baina lehen aipatu kalean ez da berdin jazo; diru larregi dela-ta edo... kale hori printzipala dela esanaz, hauzotik guztiak ordaindu beharra duela aditzera eman dio Udalarari eta honen ba, errezibu barriak eginaz denek bidali. Ona hemen iskanbilla ederra!

Batzuek: Bakoitzak berea ordaindu duela.

Besteek: Heuren kaleak konpondu barik daudela eta denak konpondutakoan hitz egingo dutela.

Bien-bitartean, Udaleko langille bat denbora galduaz gainera, behar ez diran gauzak entzuten han eta hemen. Gure herrian badira kontzejalak...

K. M.

irakurleak mintzo

«LAUDES» URKIOLAN

Uria, ille onetako amaseian, goiz partean, Urkiolara joan nintzan, ta bide batez Santuarioa ze eran barrituta egoan ikusi be bai Ikus-tekoa da ta.

Santuariora sartu baño len ta malla peko jardinean edo baratzean saldatu bako bur-nizko irudi bat dago zerbait landuta. Onen istoria luzea dan legez onetzaz ez dogu ezer esango. Baiña malla ganetako baratzean iru erako tresnak ikusi nebazan, ta areik zer esan ebien ango abade bateri itandu ere bai. Erantzuna auxe zan: Soloko lai bi areik nekazaritza agertzen emoten ebiela; ola arriak, industria (lantegi ta olak); ta ankla edo aingura, itxastarra (arrantzale ta merkataria) agertzen ebiela.

Bai ta esaeusten ere, orain ille birik ona ta goizeko amaikak lauren gutxiagotan egunero egunero «Laudes» edo gorazarrezko kantak edo alabantzak egiten diriala baiña euskeraz. Nik neuk be parte artu nindun kantu areitan, guztiz be ordulaurentxo bat baño ezta izaten, eta guztiz lau gizonetako ta zazpi andrazko an gengoan beirrik bein. Laudes amaitu ondoren beste gizonetako mendi zael bat eta iru andrazko abestu ninduzen euskerazko alabantzak Urkiolako Santuario aretan. Euskalerriko beste Santuarioetan ez dakit euskeraz eiten dirianik naita ni batzuetan egon.

(Galdakano)

J. M. B.

Donosti'ko
Erri-Etxe'ko Aurrerki Kutxa

EUSKAL IRRATI SAIOAK

Banen baneko azikal
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak
Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea
Baserrir, lur-tresnak ta abar
Torelevega'ko Perla joan
etorriak

Baserriaran alde

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN - EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donosti'tik egunero:

Iruña, Bilbao, Gazteiz, Jerez de la Frontera, Cadiz, Alicante, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca-ra.

Astean iru aldiz:

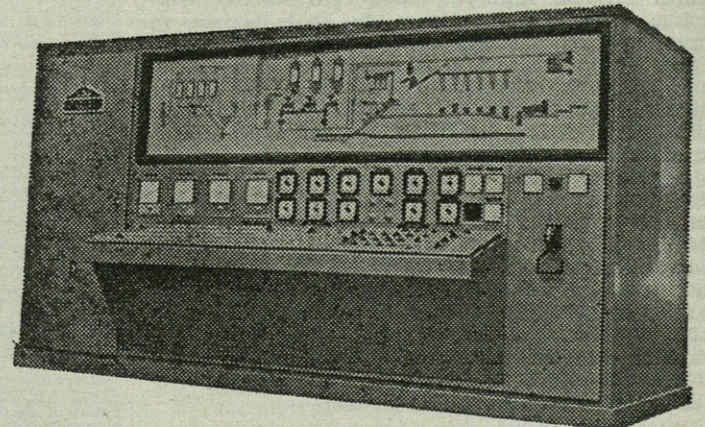
Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo-ra.

Carretera Gral. a Hernani - B.º Ergobia - DONOSTIA

Telefonoak: 450313 eta 459723

Aptdo 1381

Aptdo. 1381

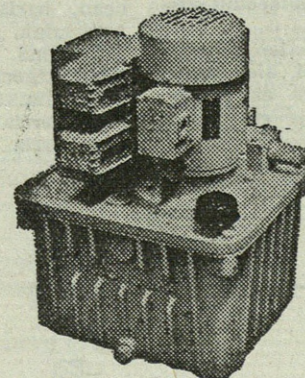

TXIMIST - INDAR SAILLA

Departamento ELECTRICIDAD

LANERAKO, BANAKETARAKO TA AGINTZEKO TRESNAGITZA

Aparatos de maniobra, distribución y control

OLIO - INDAR SAILLA

Departamento
HIDRAULICO

GARBE - LAHMEYER

WUPPERTAL - ALEMANIA'ko

Etxearen banaketa ta

teknika laguntza

Banaketa ta Teknika laguntza:

REX - ROTH GMBH Alemania

RUHRITAI Sp A Olio-Indarra Italia

TUROLLA Sp A Italia

Goimendi - Automatismo

AUTOMATISMO

Lantegi ta landolak:

Jolasokietak (Horrera)

SAN SEBASTIAN

Urrut. 353840 (7 ar) ta 351866

Telex. 36173 GOIME E

Erakusketak eta denda:

Iparraguirre, 15 - SAN SEBASTIAN

Urrut. 428082 ta 428625

Ordezkaritza:

Eulogio Serran, 18. Urrut. 226335-36

VITORIA

EHUN URTE

Inork gutxi jotzen ditu ehun urte. Hala ere, gero eta gehiago ditugu geure inguruan ehun urte bete dituztenak. Joan den irailaren hamaikan bete zituen ehun Zaldibiko etxeokandrea Pantxika Murua. Bisita bat egin eta, zenbait galdera egin asmotan, Auntxita-Tellerira jo dugu, hemen bizi baita ehun urteko amona polita.

Esku zabalik hartu gaituzte etxeok. Jende jatorra benetan haxe. Bapatean amona agertu zaigu. Gorputz ederreko emakumea: musu gorri, buruzut, begiak erne. Patxada ederreko emakumea: arrotzaren bisitak ez du batere harritu.

—Ze moduz zabilta osasunez?

—Ez naiz kejatuko. Orainsu arte lan et lan aritu naiz. Orain bista piska bat bajatu egin zait eta, lehen baino lasaixeago bizi naiz. Apetitu ederra dut eta lo lasai egiten dut.

—Txiki denboran eskolara joan ahal zinen?

—Joango ez nintzen bada? Zer uste duzu zuk! Ez pentsa gero, behatza zuputzen pasatu genuenik gure ume garaia!

Garai hartan egin zituen eskulanak erakutsi dizkigu: oihalean moldatutako hegaztiak, zakurrak eta beste.

—Gazte denboran zer egin zenuen?

—Oraingoek egiten dutena, astegunetan etxean lan egin eta igandetan festa.

—Non biltzen zineten?

—Aisterdin egiten genuen bilera, han elkartzen ginen neska mutilak. Bai festa ederrik egin ere! Batek ahasoinua jo, besteak kantatu eta honelaxe, izugarriko erromeria ederra talutzen genuen. Aima-riak jotzerakoan, hankak arin ibiltzen genituen zintzo-zintzo etxera erretiratzeko.

Pantxika Murua alarguntsa dugu. Bere bihotzeko Jose Martin larogeita zortzi urterekin hil zitzaion. Seme-alabak, illobak, illoba txikiak, denera ehundik gora dira.

—Nola ezagutu zenuen?

—Garai hartan, hauzoa hauzo lanera joaten zen mendira karea egitera. Gizonek harria hausten zuten bitartean emakumezkoak arrantxoak preparatzen genuen. Karobia sutu eta karea egin ondoren, izugarriko festa egiten genuen. Ba ahal dakizue ze arrantxo izaten genuen? Baba egosiak, honen salda-ekin talo zukua, eta dena zapaltzeko ardo taloak. Egun batez, gona gorri eta txanbra txurikin joan nintzen hauzo lanera, eta egun hartan nere Joxe Martin nigan fijuatu omen zen. Ez zen atrebitu neri ezer esatera; nere anaiari esan zion nola gustatzen zen nerekin; ni, gero, berarekin gustatu nintzen, hain gizon ederra zen izan ere! Eta denbora apur batez nobiotan ibili ondoren, ezkondu egin ginen. Zaldibiko elizan. Goizean, egunsentian, seiak aldera. Eguna kalean pasatu ondoren, behin behar eta bildu ginen etxera. Hurrengo goizean horbela biltzera. Orduan ez zen Benidorrik eta halata guztiz ere denok gustora. Gero, igandean, ezteiak. Zekorra hil eta bera dena jan arte berehaldiko festak ganbaran.

—Oraintxe aitzin izan ditugu herriko festak. Nolakoak izaten ziren garai hartakoak?

—Plazan txanboliteroak; erromeria alaia; ez zedila falta dantza soka famatua! Dena aimariak arte eta gero zintzo zintzo etxera. Zeinek esan, goizeko lauak arte, Euskal Herrian jendea sala de fiestetan ibili behar zuenik! Ez da bizi garai hartako bika-ria! Guk ez genuen ezagutu horrelako salarik bai-na egingo nuke apustu oraingoek baino arinago eta biziago astintzen genituela oinak ttuntunaren ho-tsera! Bai alaiago pasatu ere. Entzun egin behar ziren hango oihu, irrintzi eta txistuak!

—Gizonezkoek non egiten zuten lan?

—Artzantzan, nekazaritzan, baita trenbideetan ere. Azkeneko hau ez zen izaten lan fijo.

—Ehun urte jotzeko, ze kontseju ematen diguzu?

—Erretiro txarrik ez egin, zintzo ibili, aide sana hartu, moñofokin kontuz ibili, jan ere ez gehiegi egin (gutxiegi ere ere ez da ona), eta lasaia izan.

—Amona, honenbeste urte munduan eta, ez ahal zera aspertu?

—Ez motel, ez... zera aspertuko niñuen! Nahiz eta pixu haundiagoa izan ehun urtek, gero eta gus-toago bizi nauk.

Parre txiki bat nabari zaio ezpainetan. Burua argi du oraindik, mingaina zorrotz. Ez da triste bizi: pakean eta lasai. Orain dela gutxi, gorazarre egin zaie Zaldibiko zaharrei. Hogeita hamazazpiri uste dut. Garai bateko gazte jendea, zahartzaroan ere bil-bil eginik. Horra! Gauza ederra benetan Gurasoen El-

Andree Pantxika Murua

kartekoek-eta, eratu zutena. Pakean ikusi genituen. Hori berorri opa die Zeruko Argiak eta opa diegu guk ere zahar guztiei: pakea eta osasuna. Jo ditza-tela beste asko eta bizi ditezela gozo-gozo!

Auntxita-Telleritik, errekontotik behera gentoze-nean, haritz eta pagahostoak hegoak zeramatzan. Artzorriak, urre koloreko nonahi. Tximinietatik gora ke urdina. Ez zen gehiago txorien kantu hotsik. Dena zegoen pake-pakean. Udatzena. Negua. Berriz Udaberria. Eta haritzak hostoz beteko dira, pago lizar berriak berriro altzuma berrietatik altxatuko. Bizi berria hasiko!

ZALDIBITAR

ARRANTZALE ASTEA GETARIAN

AZAROAREN 3-TIK 11-RA

Azaroak 3. Larunbata
4,30 Haurren marrazki-sariketa
7,30 Kalejira, buruzabalekin

Azaroak 4. Igandea
UMEEN EUSKAL JAIA
9,30 Kalejira
10,00 Umeen meza
11,00 Kalejira, dantzariekin
12,00 Giñol eta pailasoak
4,30 Dantzarien kalejira. Gero dantza saioa frontoian
Hemen izango ditugu Mutriku, Ondarru, Eibar eta Zizurkilgo haur dantzariak. Egun guztian disko azoka eta marrazki erakusketa

Azaroak 5. Astelehena
Hitzaldia: ARRANTZOAREN HISTORIA

Azaroak 6. Asteartea
Hitzaldia: ARRANTZOAREN ETORKIZUNA

Azaroak 7. Asteazkena
Mahai ingurua: ARRANTZOAREN GAURKO ARAZOAZ
(Hitzaldiak gurasoen elkartean izango dira gaueko 8,30etan)

Azaroak 8. Osteguna
ABESLARI-JAIALDIA
Lurdes Iriondo - Xabier Lete
Oskarbi
Benito Lertxundi
Txalaparta

Azaroak 9. Ostirala
Filmak. Arrantzaleen bizitzari buruz

Azaroak 10. Larunbata
Berbena, goiz alderarte

Azaroak 11. Igandea
ARRANTZALE EGUNA
8,30 Kaian txokolate jana
10,00 Herri Meza
11,00 Lau arrantzale zaharrei omenaldia Ko-fradian
12,00 «Oleskariak» abestaldearen saioa
5,00 Dantza txapelketa
6,00 Ordu biak arte dantza saioa
Egunero «Pasai» izeneko txaranga ibiliko da herria alaituz.
Aste guzian, tresna-zahar erakusketa irekia egongo da.

ATEA OPARIAK

GAI TA IRUDI POLITENAK

Victor Pradera, 2
(Esquina Zubieta)

DONOSTI

MITXELENA

ORDULARI ETA BITXITEGIA

Dei honi jarraituz bazatoz zure erlojua KANARIAS bertan baiño merkeago erosiko duzu

Matxin Arzu, 1

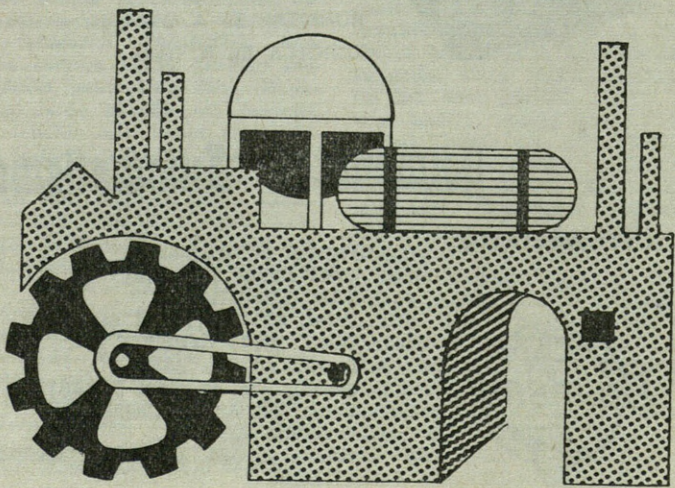
ONDARRABI

GIPUZKOA'KO LANTEGIAK AURRERA ATERATZEN LAGUNDU

Gure eginkizunetan audienetako bat, Gipuzkoa'ko lantegiak aurrera ateratzeko laguntza ematea da. Gure diru laguntzakin, Gipuzkoan lantegi asko zabaltu eta indartu egiten dira.

Diru laguntza au era berean, janari gai, etxegintza, burni, mikromekanika, argi indar eta elektronika lantegietara banatzen da... eta beste edozer eratakoentzat ere bai.

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA

ELIZA HAUNDIAREN GOIMAILAN

ELIZA HAUNDIA

Gure Eliza Katolikoa Eliza haundia da. Eliza haundia da lurraldez, haundia indarrez, haundia da urtez (aspaldikoa alegia). Eliza haundia da esperientziar, haundia da jakinduriar, haundia pretensioz eta haundia, batez ere, eraketaz, organizazioz.

Hitz hauek ez dute besterik gabe balorazio iritzi bat eman nahi. Idatzit ditudanean honoko hauxe nuen buruan: 1) Nolabait, bide batetik edo bestetik haundi izatera, indartsu izatera iritxi gabe oso zail da bi mila urte luzez iraun ahal izatea. Hemeretzigarren mendeko teologo protestante bati irakurtzen diot hau: "Kristau Elizak, hiltzera zorian gerka eta erromatarren kulturaren jabe izatera iristeko maina, abilezia edo suertea izan ez balu behin, mendebalean gaur budismoa edo hinduismoa diren bezain gertakizun bitxia izanen zen eta haik diren bezain eragingabeakoa". Nork daki? Asmakizun mailako afirmazioa da hau, baina ez behar bada norbaitek uste dezakean bezain funtsik gabekoa. Historia, garailek idazten dutela, esatera zaharra da.

2) Eliza haundi eta kristau, Eliza batean izatea, oso zail gertatzen da. Elkarre apal, mespretxatu, zerbitzari batetik eta, haundi eta indartsu bestetik oso zail da. Bizitzako legea da hori. Hortaz konturatu ahal izateko ez dago begibista apartekoaren beharrik. Txikia ohi da askatasun zale, azpikoa, ahul den hura, bizi ohi da askatasun eta berdintasun egarrian. Indartsu den hark "kaxo motell" eta berea egiten du, berdin "Piensos Oñena" ala "Fanderia"ko pentsuen bidez indartu, berdin jendea ingelesez iruzurtzen saia ala rusoz prediku gogorak bota.

Nahiz bata nahiz bestea nahita ez behar ote duen, ez dakit nik. Galdera teorikoa da hori. Gure jokaera zuzentzerakoan, bat ala beste izateak, eragin izugarria duenik ez dago ukatzerik.

ELIZA HAUNDI HORTAKO ELIZTAR

Eliza haundi hortako eliztar gera gu. Eliza haundi den hori gero eta eliza kristauagoa gerta dedin nahi genuke guk, eta hortan ahalegindu behar dugu.

Egun bizi dugun egoerak kontzientzia interesgarri bat sortarazi du, eta kontzientzia hori eragin egin behar zaio. Kontzientzia hori hontan datza: Elizaren indarrari, indar-grinari, haundi-usteari usain txarra hartzen diogu gaur. Kezka eta zalantza ugari ere badakarzkigu kontzientzia honek, nora-ezean uzten bai gaitu askotan, nundik jo eta nola asmatu ez dakigula. Hala ere garai oso interesgarria da gaurkoa. Nahi ta ez berritza behartzen gaituanez, egokia.

Izan ere Elizaren haundi izan nahia arrixkugarritzat jotzea gertakizun berri samarra da, gure artean behintzat. Elizaren haunditasuna horixe zen, guri umetan eman izan zitzaigun hezieren Elizaren jatorrasunaren frogarik bikainenena. Kultura bat, kristaudi bat, mundu-ikuskera bakar eta ziur bat, sortu zuen Elizak, guzian eta guzien irakasle iaio zen Eliza, hura zen Eliza hura!

Gaur, ordea, tamaina horretako erronkarik jotzeko ez dago inor. Delako egungo kristaudi ondorengo kultura eta gizartea, ez da inori agertzen jarduteko bezalako meritu izugarria.

ELIZA, BIDE GURUTZEAN

Gaurko gizartean zapalduak eta zapaltzaileak arkitzen dira. Elizak, bere eliztarren artean ere zapalduak eta zapaltzaileak daduzka.

Gizarteko zapaldu eta zapaltzaileak, batzuek eta besteek, sinismen berdina dutela badiote ere, ikuspegi oso ezberdinak dituzte sinismenak behar lukean eraginaz, sinismenaren sustrai beraz, eta nola ez, Elizak behar lukean jokabideaz, duen egitekoaz.

Bidegurutze horretan arkitzen da Eliza, eta ez da txantxetako bidegurutzea. Bide bati edo besteari heldu beharra dauka. Zeri heldu eta nola heldu, hona hemen galderak. Erantzun teorikoa, teologiazko erantzuna erraza da ematen. Beti eman izan du Elizak: Eliza ez da indar-zale (Kristoren erreinua ez da m undu honetakoa), Eliza zerbitzari da, ezer ez duen harekin egon behar du beti, Eliza askatzaila da, ez zapaltzaila.

Teologiazko erantzun huts den hori ez da ahanzi behar (Ebanjelioak behar dira beti begien aurrean), baina ezta Elizak bi mila urteko historia konkreto bat duenik ere, eta gizarte konkreto bat, asko, duela aurrean ere ez. Eliza gaur, elizkera konkreto batekin arkitzen da. Eliza horrek pentsamolde, joka-molde, ohitura zahar eta jakin batzuk ditu. Leku bat eginga du gizartean. Zer gorde anitz du elizak.

ELIZ JERARKIA ARAZO HONEN BARRUAN

Eliza haundi hori "nor" da gaurko gizartea, oraindik ere. Eta bere "nor" izate horretan arazo honekin arkitzen da: "Nor" izate horrek alde batetik, bere zerbitzu ekintzarako, Jesusengandik jasotako egitekoa bete ahal izateko mila bide irekitzen dizkiola dirudi, indarrik, dirurik prestijiorik ez balu itxiak lituzkeen bide asko. Bestetik, ordea, konturatu da, gaur guziz hoiak jabe dela, egun batez munduko agintariak indartzeko hartu ohi duten bide bera edo berdintasuna hartu zuelako. (ez besterik gabe instituzionalizatu zelako, instituzio hori askotan indar bidetzat erabili duelako baizik).

Lehenengo bide hori itsu itsuan jarraitzeak kezkatu egiten du. Entzun ere kritika asko entzuten ditu, lehenengo garaia joan zirela ere ikusten baitu gainera. Bide hori guziz utzteak, ezer gabe utziko ote duen beldurtzen du. Erdibideekin zipritindu besterik ez da egiten berriz bat.

Gotzaiak, eta maila koxkorragoan apaizak, problema honen aurrean arkitzen dira. Problema honi erantzun bat edo beste ematea ez da guztiz aukerako, ez da gutxiagorik ere, kristau izan nahi duen Eliza batentzat. Jesusen jokabideari jarraitu behar zaio.

Jesusi jarraitzeak ez du esan nahiko noski, oin hutsik herriz herri eta mendiz oihuka hasi behar denik, ez eta, edozein bide, edozein politika joku, edozein elkargo eta indarkeria zilegi direnik, ere ordea predikatzerakoan. Nola predikatu eta zer predikatu ez dira zerikusi gabekoak.

Ekintza garaian bizi gera gaur. "Eliza guztientzako da: "Elizak ez du inolako preferenziarik, inolako aurre-iritzirik" eta holakoak, hitz hutsak dira. Europako langileria zenik ere, kasik guziaz galdu arte konturatu ere ez den Eliza batek, lotsa behar luke hitz huts hoiak birresaten jarduteko.

Eguno egoerak Elizari berrikuntza batera bultzatuko dio. Bere metodoetan, bere instituzioan ere, aldatu beharra agertzen ari zaio, eta garbiago agertuko dio oraindik.

ELIZAREN BERRI

Fedea, sakramendua ospatu baino lehen aurkitu behar da

KRISTAU IKASBIDEA PROLEMA BIZIA HAN ETA HEMEN. FRANTZIAKO KRISTAU HEZITZAILA BATZUEN «MANIFIESTOA»

Jakina denez, Frantziar bada «Aumonerie catéchuménale» deritzaien mugimendu bat, herri irakaskintza mailako kristau hezitzaile batzuk biltzen dituen.

Manifiesto bat egin berri dute. Eta guztia, gaztetxoaren artean getraera nabari diren oinarritzen dute: «komunio handia» egiteko diren ikasleek, duda-mudarik gabe, beren sinesgabatasuna aitortzen dute; bataiatutako gaztetxo masa batek, lau urtez dotrina ikasi eta sendotza sakramendua hartu duenak, gaztetxo harora iristean, erlijio bilakuntza guztia iritzi utzi egiten dio; kristau bezala ageri diren gurasoek beren seme-alabaren bataioa atzera eta atzera, axolagabekeria, uzten dute, edota ez dituzte dotrinara bialtzen.

«Zenbait gaztetxorentzat, lehen irakaskintza mailan hartu duten dotrina beteegia, bizi duten giroaren erlijioso moldea, igandeko meza entzun beharra, goizegi hartzeagatik oker ulertu dituzten sakramenduen hartzea; hori guztia oztotopagarri gertatzen zaie, eta ez dira gauza aurrerantean bizitzaren zentzu bila jarraitzeko. Dena egindakotzat jotzen dute, aski egin dute; fedea, horrezgero, ez da etorkizun horientzat».

Horiek horrela, manifestoa eskabide hau egiten du: «fedea, sakramendua ospatu baino lehen aurkitu behar da», eta hau opa dute manifestoa, egileek: «ez dakiela eman gehiago haurrei sañramendurik sailean».

Beraz, hezitzaile horien iritziko, denbora hartu behar da, bizitzeko, hots, askatasuna iristeko, «Jainkoak gusto bat eta zentzu bat izan dezan».

Eta ohar b gaineratzen dituzte manifestoa eraskin bezala:

- 1) «Zenbait gaztek hitza, kapeilautatik kanpo bilatzen du; hain zuzen, kapeilautza hori, libratuena delarik ere, eskola eta katekesia sistemari lotuegia iruditzen bait zaio».
- 2) Gazteak sinesgabeekin nahas-mahasian bizi dira. Horrenbestez, horien fedea ezin hetsi da bera baitan triku bezala.

Jakina, nornahik ezagut dezake hor bere arazoa, nork berea.

GOTZAIKO ETA APAIZGOAREN AZTERKETA

Problema guzti hauen argira aztertu nahi genuke gotzaiaren eta apaizgoaren gertakizuna, Elizaren instituzio eraketa. Instituzioa elizaren barruan beharrezkoa dela jakinik, galdera honi erantzuteko bideak urratzen ahalegindu nahi genduke: Nahi ta ezko ahal da instituzio era hau? Instituzio era honekin posible ahal da Elizak munduan bere zerbitzu egitekoa egizta dezan, eta eliztarrek "askatasunean Jainkoaren seme" izan ditezten?

JEXUX MARI MUJICA

Manifiesto horren egileek egiten dituzten konstatazioak berak egin ditzake nornahik ere: gaztetxo asko «erlijioz» okiturik ageri da; praktikan sinesgabe; bizitzari buruzko zentzuaz kezka gabe...

Eta manifestoa eskatzen duena eskatzen dizu nornahik, hondo hondoan: sakramenduak, sakramendu izatekotan, fedearen sakramendu behar duela izan aitortzean. Baina, konkretazera joaten komeriak. Betikoa.

Orobat, eraskin bezala dakarten lehen oharrean diotena ere: kristau ikasbidea, «eskola» beste edozein gai bezala ematen den bitartean, sistimari itsatsiriko gauza bezala hartuko dutela gaztetxoek. Esatea da: ez dutela bizitzari zentzuren bat damaion gauzat hartuko, oso kontuz egiten ez bada.

Hor gaude guztiok, eta gurdia ardatzeraino lokatzetan sarturik. Lekuko, Villafranca Ordiziko Ikastolako kasua.

Erlijioa dela eta, mila gorabehera izan dute aurreko urteetan. Azkenean, honetara iritsi dira: apaizak egiten direla erlijio irakaskintzaren erantzudun. Eta garaia etortzean, gauzak konkretatzeko garaia alegia, apaiz arduradunak hiru proposapen egin dizkie Ikastolako irakasleei: bata, Erlijio irakaskintza irakasleen gain geratzea; bigarrena, apaizen gain geratzea, baina irakasleen laguntzaz, eta hirugarren, erabat apaizen gain geratzea. Ematen du, irakasleek apaizen gain utzi nahi dutela, baina beren aldetik ahal duten laguntza eskainiaz.

Ikusten da, eta piskat Ikastola gehienetako postura azaltzen du honek, hau guztia, konponketa bat dela, modus vivendi bat: Ikastola Elizaren babesean dago, gurasoek «erlijioa» ematea nahi dute, eta alferrezko istiluak baztertze... eman dezagun «erlijioa».

Baina, aipaturiko kasuan, garbi ageri da, alternatiba guztiak ez direla azaldu.

Aipatu dugun Frantziako «manifestoa» arazoa azaltzen zuen moduari begiraturik, esan daiteke, soluziobide jatorrena paper-saskian gelditu dela. Taktikazko soluzio bat harrerazten zaio Juntari, eta kito. Aurrera, Baina, ezer ez, egiaz aurrera balitz. Erlijio irakaskintza erantzunik gabe gelditzen da. Eta oraingo kasuan bederen, ezin esango da Ikastolako irakasleen faltaz izango denik. Akatsa, *erlijio irakaskintza akademikoa izatek etorriko da*. Eskola nazionaletan dabil-tzane gertatuko zaienez, jakina. Eta fedea bizitzaren zentzu delakoa, haurorako geratuko da. Horra.

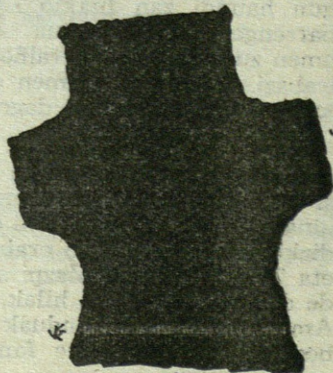
AGINPIDEA BERE BURUAZ BESTE EGITEN

Titulu horrekin artikulua bat atera berri du Ingalaterrako hileroko batek, jesuitenak. Elizako kontestazio giroa aztertzen du. Aginpidearen krisia ez da —dio—, ez teologoen gauza, ez soziologoena, ez Holandako Elizarena, ez eta gazteen «buru beroarena». Mundu guztia da —dio— aginpideari muzin dagiona; agintariak prestu, zuzen, egizale behar du izan; eta Elizan, aldiz, aitortzen denaren eta egiten denaren artean leize zabala ageri da.

Konfiantzarik iratzartzen ez duen agintaria, aginpideari azpia jaten ari zaio. Etengabea da Elizan, egitura denez dituen interesen alde jarduteko joera, zerbaiten edo norbaiten zerbitzari dela ahanzia: Jainkoaren, gizadiaren, giza dintasunaren, egia zuzentasunaren zerbitzari dela ahanzia alegia.

Gaur inoiz baino gehiago —amaitzen du—, agintariak konfiantza irabazi behar du, leialtasuna eta esanekotasuna irabazi egin behar ditu. Eragin egin behar du, behartu baino gehiago. «Erretorikak ez du ezer ere balio, ez eta makilak ere, egintzak dira beharrezko».

AMUNSA

Herriko zaharrei omenaldia Zaldibin

Igandea. Irailak 25. Zaharrei, herriko aiton-amon edadetuei eskaintzen zitzaizen omenaldia dala-ta, jaialdiaren berri eman nahi genuke ikastolatik. Zerbait egin nahiean gelditu bazitzaizkigun ere, eguraldia zela bide, programatuak genituen anitz gauza. Dana dala zerbait aurrera eramanean, bezperan eman zan irratsaiotik aparte: Igandean larriek eta gaztetxoek egin zuten sari banaketa agure hauen artean. Honela, beren idatzietan esaten diguten bezala, meza garaian banatu ziran batzuen artean, azaldu ziranen artean, arregalo batzuk haurrek eskeiniak. Ondoren, gelditzen ziran etxeetara zuzendu ziran talde diferenteak. Arratsaldean, goizeko ibillaldiaren berri eman ziguten, idatziz; talde bakoitzak eta denak argitaratzea posible ikusten ez genuenez, bi aukeratu ditugu ager ditezten. Hauetaz kanpo, beste talde hauek ere hartu zuten parte:

TXINDOKI, LAGUNARTE, BIURRIAK, BOSTAK BAT, LAGUN ONAK, GAZTETXO, eta XAPI
Hona hemen LASAIAK ETA AKELARRE taldeen idaztiak.

LASAIAK TALDEAREN KRONIKA

(12-14 artekoetan aukeratua)

Zahartxo batzuen omenaldia dala-ta, erregalo batzuek eramanez zoriondu eta beren bizimodu pixka bat ezagutzen izan gera. Arruarte aldean izan gera. Iru zahartxo ikusi ditugu eta bakoitzak eman digu bere bizimoduaren berri eta iruditu zaigu oraindik bizkor segitzen dutela. Berak oso gustora gelditu dira guk egin diegun bisitarekin eta asko estimatu digute. Beren familiak ere oso pozik daude zahar hauekin. Zahar gehiago ere baziran baina beste gaztetxo talde batzuk joan dira haiengana.

Guk bisitatu ditugunak hauek dira: Lenengoa izan da M.ª Dolores Labaien. Berez amezketarra, Arruartera ezkondu zan. Honek anaia bat zeukan Arru-n eta hau ikustera joaten zanean ezagutu zuan bere senarra izango zana. Hau, Arruarten bizi zan eta hala egin zuan Jose Antoniokin amastadea. Izan dituzte zortzi seme-alaba, bi hilak ditu baina sei bizi ditu, haue-tatik lau ezkondu dira eta beste biak ezkongai daude, baina pozik. Amonatxo hau 26 urtekin ezkondu zan. Orain 94 urte ditu. Bihotzekoa dauka eta asko penatzen da. Gauetan ibiltzen da lorik ezin egin dualako. Pena haundia ematen digu baina urteak ez diote inori markatzen. Hau da amonaxo honen bizimodua eta honela segitu beharko du hil arte.

Bigarren bisitatu degun zahartxo pixka bat txoratuta zegoen. Bere alabak esan digunez, azken sei urte hauetan marreoak asko izaten ditu. Gorraizeakin dago eta berak aditu ahal izateko pixka bat penatu gera baina hala ere ondo ulertu diogu elkarri. Esan digunez artzaia izana da, 120 ardi gutxienez edukitzen omen zituen. 82 urte ditu orain. Gaztea zanean oso ederki egiten omen zuan dantza eta neska gazteei asko segitzen omen zien. 25 urtekin ezkondu zan. Oso polita omen zan bere andrea. Mikaela omen zuan honek izena eta oso gazterik hil omen zitzaion, 46 urtekin. Bost ume izan omen zituzten; bat hila dute.

Gaztetan oso korrikalari ona zala ere esan zigun. Bere lagun haundi zan Inaxio Zaldibarrengorekin apustua egin omen zuan San Migeleraño eta irabazi. Apetitu ona omen dauka baina oso maskal dago.

Ondoren Arrun izan gera Inaxi Mendizabal ikusten. Presaka ginan eta oso galdera gutxi egin dizkiogu. Soltera dago oraindik eta 76 urte dauzka. Zazpi senide dira. Hauetatik bi hilak, bat Amerikan, hiru ezkonduak eta beste bi soltero. Bere familia ere pozik dago.

Hemen bukatu degu gure bisita saioa.

LASAIAK Taldea

AKELARRE TALDEAREN KRONIKA

(9-12 urte artekoetan aukeratua)

Gaur herriko zaharren omenaldia da. Elizara etorri diran zahar batzuei erregaloa eman zaie eta beste batzuei etxera eramane diegu. Hasteko joan gera Denda-Berrira eta esan digute erdi lotan dagoela aitona ohean, ondo ez zegoela ta. Erregaloa haren errainari eman diogu. Izena, Tomas Garmendia du eta 80 urtetik gorakoa da.

Gero joan gera Astrain Goienara, eta txoferra genuen Inaxito karnizeroa. Aruntza goazela medikua ikusi degu paseatzen. Iritxi geranean galdetu degu han bizi ote dan Bixenta Garmendia eta baiet esan digute, sukaldean dagoela eta aurrera pasatzeko. Sartu gera sukaldera eta oso pizkor ikusi degu. Erregaloa eman diogunean etorri zaigu hango gizona eta nongoak ote geran galde egin digu. Esan diogu Zaldibikoak gerala, Gero galdetu digu ea zeinenak geran. Nik, Esterrek, Patxi karnizeroarena nalezela esan diot. Pilarrek, Felipe Sukiarena esan dio eta Begoñak, Simón Arruabarrenarena dala. Hala esan digu, kopa bat hartzeko. Ezetz, eskerrikasko genion eta amona harek bakoitzari bost duro eman dizkigu. Bileteak ikustean, zer ote diran galdetu digu eta Zaharren omenaldirako dirala jakin duenean, bost erosi dizkigu. Kotxean joan gera eta urrena gelditu gera Goiko-Kalen eta Tomasa Etxeberria ikustera joan gera. Atea iriki eta pasatzeko esan digute. Sartu eta erregaloa eman diogu. Gailleta batzuk nahi ote ditugun galdetu digu. Guk, ezetz baina berak, zerbait hartuko degula-ta, atera egin dizkigu. Pastak ardo goxoakin jaten ari ginanean, galdera batzuk egin dizkiogu: Zenbat urtekin hasi zan neskame, 12 urtekin, erantzun digu eta goizeko ordu bietan jaikita astoakin Bidanira nola joaten zan esan digu. Askok gustatu zaio erregaloa eta hankak berotzeko ondo etorriko zaiola esan du. Ondoren, Aztira joan gera. Benita Garmendiarengana. 84 urte dauzka. Paralitika dago. Gauzik galdetu dizkiogu baina hitza nola oso baju egiten zuan, bere alabak esaten zigun zer zion, 16 urtekin joan omen zan Billafrankara. Lau billete hartu dizkigu. Berriz ere ardo goxoak pastakin hartu guk eta atera gera. Etxera joan geranean oso gutxi bazkaldu degu.

AKELARRE Taldea

KIROLZALEAK IKASTOLAN

Donostiako Santo Tomas Lizeoko kiroltzaleak mutillak dirala ihaz ere adierazi zuten. Aurten, hasi berria dan ikastaro honetan, bide berdintutik abiatu dirala dirudi. Hona hemen neska-mutil bikote hau

Amaia Mitxelena, 14 urte
Urriaren 14ean, Donostiako «Club Atlético»an, «60 metros vallas» kategoriko Gipuzkoako marka hautsi zuan
Hamar minutu eta bi hamarrenetan egin zuen. Lehengo marka hamar minutu eta zazpi hamarrenetan zegoen. Beraz, bost hamarren edo deizmaz gainditu ere, (IBAETA arpazkia)

Agustín Barandiaran, 13 urte
Urriaren 12an, Anoetan, pertikan bigarren atera zan. Bi metro egin zituan, (IBAETA argazkia)

Zuretzat

Mendirik mendi
doa deia:
neskatxa polit bat
hil da.
Maitasunez...
Haizea geldi,
mun da argia?
Txori txiki bat
ikusi da
minez...
Eguzkiak,
lotsa du;
illargiak,
pena du.
Lañoak negarrez
Jarri dira.
Loreak minez
itxi dira.
Gizonen legeak
hil dute neskaxa!
Gezur legeak...
Nekaxa polita:
nik maiteko zaitut.
Nere gogoan
gordeko zaitut.
Nere mendean
biziko zera.
Biok haizean
joango gera
heriotzaren
bukaera.
Gurea izango da
bizia...

Aitor

Zuhaitz haundi baten ondoan,
basoaren erdian,
gizon haundi bat dago.
Gizon horren ahoan,
ixiltasunaren erdian,
abesti bat dago.
Bere semeen
heriotzagatik
abesten ari da.
Bere begien
argiatatik
jaun egin da.
Bere ama,
lurra du;
bere etxea,
basoa du;
bere jana,
hibaian du;
bere emaztea,
mun du?
mun du?
Tximist batek
hil du.
Hain gazte,
hain eder.
Gizon batek
galdu du
bere emazte
...Eder.
Aitorren hitz ederrak
oraindik dira gureak.

IMA OTZ
(Baiona)